

A faint, stylized image of a church tower, likely the Martinitoren in Groningen, is visible on the left side of the page, partially obscured by the vertical color bands.

Groningen gaat steeds Gezonder Zorgen II

COLOFON

Redactie: Hulpverleningsdienst Groningen/GGD

Postbus 584, 9700 AN Groningen

Grafisch Ontwerp: Dieuwier de Lange, Groningen

Foto's Martinikerkhof, bloemenjaarmarkt en Noorderzon: Jeroen van Kooten

Drukwerk: Plantijn Casparie Groningen

april 2007

Groningen *gaat steeds* Gezonder Zorgen II

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	3
1. Inleiding	4
2. Visie	5
3. Actuele ontwikkelingen	7
Landelijke kaders	7
Lokale kaders	8
4. Groninger gezondheid	9
Actuele gezondheidstoestand van de Groningers	9
Gezondheidsrisico's	9
Demografische gegevens	12
Sociaaleconomische status	12
Doelgroepen en prioritaire wijken	14
Op weg naar gezondheidsbeleid	14
5. Wat gaan we doen?	17
Koersen op keuzes	17
Een Gezonde Wijk	18
Een Gezonde Leefstijl	22
Een Gezonde Zorg	32
6. Uitvoeringsstructuur	38
Verantwoordelijkheid	38
Jaarplannen	39
Wijkgericht werken	39
7. Volgen van de uitvoering	40
8. Communicatie	41
9. Financiën	43

BIJLAGEN	45
The making of: Gezonder Zorgen II	46
'De meetlat van Paas'	48
Determinanten van gezondheid	49
Karakter lokaal gezondheidsbeleid	50
Wettelijke taken GGD	51
Schema: samenhang activiteiten en visie	53

WOORD VOORAF

Groningen wil behalve een sterke en sociale stad vooral ook een gezonde stad zijn. Gezonde bewoners leven langer, zijn gelukkiger en zijn meer bij elkaar en de buurt betrokken. Een goede gezondheid is van groot belang voor volwaardige deelname aan de samenleving. Er is ons daarom veel aan gelegen om onze stadjes te helpen gezond te zijn, te worden en te blijven.

Vanuit deze overtuiging willen we met deze nota werken aan het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen (groepen) burgers en willen we hen helpen om zo lang mogelijk in goede gezondheid te leven. We realiseren ons daarbij dat gezondheidsbeleid niet alleen het speelveld is van de gemeente, maar ook van het Rijk en andere spelers op landelijk en provinciaal niveau. Toch liggen er juist bij de gemeente kansen. Wij hebben invloed op talloze terreinen die aan gezondheid raken: wonen, scholing, sociale zaken en milieu, bijvoorbeeld. We weten ook dat we tegen grenzen aanlopen: we kunnen niet alles beïnvloeden en er zijn niet altijd pasklare oplossingen voor problemen voorhanden.

Bij het zoeken naar mogelijkheden bekijken we allereerst waar zich de grootste problemen voordoen. Daar kunnen we namelijk met onze inzet de grootste winst behalen. Een analyse van de gezondheidsproblemen van de stad leert ons veel over het ontstaan van deze problemen. De oorzaken liggen heel vaak in de sfeer van leefstijl, de leefomgeving en het aanbod en gebruik van zorg. Gezondheidsverschillen hangen samen met opleiding, inkomen en maatschappelijke positie. Vanuit dat gegeven valt de eigen verantwoordelijkheid van burgers voor de gezondheid van hen zelf en hun omgeving niet altijd even makkelijk in te vullen.

En dan komen de kwetsbaarste groepen al snel in beeld: de mensen uit de laagste inkomensgroepen, met de laagste opleiding, met de meeste beperkingen om deel te nemen aan het door hen én door ons gewenste maatschappelijk leven. Dát zijn de groepen waar onze aandacht naar uitgaat, daar valt de grootste gezondheidswinst te behalen. En omdat de stadjes met de grootste gezondheidsproblemen dikwijls ook leven in een kansarme situatie, heeft ons gezondheidsbeleid een duidelijke sociale component.

Het is niet toevallig dat het beleid sterk samenhangt met het armoedebestrijdend en de wijkgerichte benadering. Voor het zoeken naar oplossingen voor gezondheidsproblemen gaan we aan het werk binnen alle gemeentelijke kaders, overal waar de gezondheid van onze burgers maar een duwtje in de rug kan krijgen.

Jannie Visscher,
WETHOUDER VOLKSGEZONDHEID

1. INLEIDING

Met 'Groningen gaat *steeds* Gezonder Zorgen II' presenteren wij een - herijkte - integrale visie op gezondheid in onze stad. En geven we op hoofdlijnen aan hoe wij als gemeente in de periode 2007-2010 aan 'Een Gezonde Stad' willen bouwen.

Als gemeente voeren wij de regie over de Openbare Gezondheidszorg, dat is dát deel van de gezondheidszorg dat zich bezighoudt met het voorkómen van ziekte en de bescherming en bevordering van de gezondheid van burgers. Gemeentelijk (of lokaal) gezondheidsbeleid heeft géén zeggenschap over de curatieve gezondheidszorg, van huisartsenzorg tot en met specialistische ziekenhuiszorg, noch over de AWBZ-gefinancierde zorg- en hulpverleningstaken. Die taken behoren tot het domein van de rijksoverheid.

Ons gezondheidsbeleid is niet nieuw. We borduren voort op het beleid van de voorgaande jaren, 'Gezonder Zorgen'. Veel gezondheidsthema's van destijds zijn nog steeds actueel en verdienen dan ook terug te komen in een nieuwe nota. De visie op gezondheid is niet wezenlijk veranderd en behoeft slechts actualisatie. De leerpunten uit het eerdere beleidsprogramma worden meegenomen en succesvolle interventies uit de vorige nota komen terug, daar waar we ze nog steeds nodig hebben. Uit de evaluatie van de eerste ronde van ons gezondheidsbeleid bleek dat op deze manier

een vervolg op 'Gezonder Zorgen' zeker de waardering en steun van alle betrokkenen kan verwachten.

De huidige nota mag dan een vervolg zijn op de eerste nota 'Gezonder Zorgen', over de inhoud is goed nagedacht. In een dynamisch en interactief, open beleidsproces is de nota in nauwe samenwerking tussen alle gemeentelijke diensten opgesteld. Burgers, veldpartijen, raadsleden, vertegenwoordigers van bewonersorganisaties en adviesraden zijn betrokken in werkgroepjes, expert-meetings en wijkgesprekken. Dit alles om scherp te stellen wat de huidige thematische speerpunten zijn, welke activiteiten uit 'Gezonder Zorgen I' een vervolg verdienen, welke nieuwe problemen moeten worden aangepakt en welke effectieve interventies kunnen worden toegevoegd.

Vanuit onze visie op gezondheid, de landelijke en lokale kaders die gezondheidsbeleid beïnvloeden kennende en de actuele gezondheidstoestand overziende, benoemen we de actuele gezondheidsproblemen. Daar hebben we ambities en specifieke doelen aan gekoppeld en vervolgens oplossingsrichtingen benoemd. De vertaling hiervan naar activiteiten faseren we door voor elk uitvoeringsjaar een apart jaarplan op te stellen. Deze jaarplannen zullen ook de prioriteit tot uitdrukking brengen die door de Raadscommissie Onderwijs en Welzijn aan de verschillende thema's is gegeven.

In deze nota treft u dus de hoofdlijnen van het gezondheidsbeleid voor de gemeente Groningen voor de komende vier jaar aan. De Groninger visie op gezondheid vindt u in hoofdstuk 2. Hierin worden de doelstellingen van het beleid benoemd. Hoofdstuk 3 beschrijft enkele belangrijke landelijke en lokale ontwikkelingen die van invloed zijn op het gezondheidsbeleid. Vervolgens wordt kort een beeld geschetst van de gezondheidstoestand van de stad. Hieruit destilleren we de doelgroepen en thema's waarop we ons gezondheidsbeleid voornamelijk richten. In hoofdstuk 5 vindt u de gezondheidsproblemen die we de komende jaren willen aanpakken. Deze problemen zijn geordend in drie deelprogramma's: Een Gezonde Wijk, Een Gezonde Leefstijl en Een Gezonde Zorg. Bij de benoemde problemen hebben we ambities, doelen en oplossingsrichtingen beschreven.

Het laatste deel van de nota richt zich op de voorwaarden voor de juiste integrale en intersectorale uitvoering van al deze plannen. De structuur van en het toezicht op de uitvoering, de communicatie en tot slot het financiële kader komen in de hoofdstukken 6 tot en met 9 aan bod.

2. VISIE

De rol van de gemeente wordt, onder meer door de komst van de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de recente Preventienota van het Ministerie van VWS, steeds belangrijker. Maatwerk op lokaal niveau is het streven van gemeentelijk gezondheidsbeleid, met als doel tot een gezonde stad te komen. Maar hoe ziet dan een gezonde stad eruit in Groninger perspectief?

Een gezonde stad is een stad waarin iedere inwoner van Groningen een zo groot mogelijke kans op gezondheid heeft, waarin minder verschillen in gezondheid zijn en waar inwoners meer jaren in gezondheid leven. Een gezonde stad is ook een stad waarin burgers die dat nodig hebben de noodzakelijke zorg en ondersteuning krijgen, zodat ze zoveel mogelijk maatschappelijk betrokken en actief kunnen blijven.

In de discussienota van 'Gezonder Zorgen I' (2001) is de visie van het gemeentebestuur op gezondheid benoemd. De aandacht is gericht op de meest kwetsbare groepen, op de achterstandswijken en op armoedesituaties - daar waar immers de grootste gezondheidsachterstanden zijn, zijn de grootste winsten te behalen. Dat willen we nog steeds. Armoedebestrijding, tegengaan van werkloosheid, beëindigen van uitzichtloze situaties van gezinnen en het bevorderen van gezondheid gaan hand in hand. Met name daar willen we onze energie in steken.

Het Groninger gezondheidsbeleid kent twee hoofddoelstellingen:

- 1 het (helpen) verkleinen van de gezondheidsverschillen tussen de stadjes en
- 2 het bijdragen aan de verlenging van de gezonde levensverwachting, het aantal jaren dat in een als positief ervaren gezondheid wordt geleefd en waarin de kwaliteit van leven goed is.

Wij verbinden aan deze doelstellingen voor onszelf een aantal opdrachten:

- het versterken van het zelfherstellend vermogen van mensen en het bevorderen van de sociale cohesie als basisvoorwaarden voor een positieve gezondheidsbeleving;
- het versterken van het zelfherstellend vermogen van kwetsbare wijken;
- het bestrijden van vermijdbare gezondheidsrisico's door het bevorderen van positieve leefstijlfactoren, het aanscherpen en consequent handhaven van regels en het corrigeren van riskant gedrag;
- het optimaliseren van de voorwaarden voor een als bevredigend ervaren kwaliteit van leven van oudere en gehandicapte stadjes, door zwakke schakels te versterken en de toegang tot de zorg te verbeteren;
- het verbeteren van de leefomgeving en leefbaarheid.

Om dit te bereiken gaan we als gemeente de gezondheidseffecten van beleid op alle relevante terreinen van het gemeentelijk domein wegen. Gezondheidsbeleid reikt namelijk verder dan volksgezondheid en welzijn. Gezondheid wordt bepaald door zowel biologische factoren en leefstijlaspecten als door de zorg(voorzieningen) en de omgeving. Zo heeft gezondheidsbeleid onder andere betrekking op milieu, wonen, onderwijs en opgroeien.

Samenwerking op al deze terreinen tussen burgers, betrokken veldpartijen en gemeentelijke diensten is de sleutel om als gemeente de beste voorwaarden te scheppen voor gezonde burgers. In het wijkgericht werken - de methodiek van de gemeente Groningen - is gezondheid dan ook een belangrijk aspect.

We kiezen voor 'empowerment': het versterken van het eigen vermogen van mensen om hun leven op positieve wijze vorm te geven en de eigen krachten te benutten. Pas als dat vermogen te kort schiet, schiet de gemeente te hulp. We verwachten als gemeente dus ook iets van onze burger: dat hij zich bewust is van de effecten van zijn gedrag op de gezondheid van hem en die van anderen, én dat hij deelt in de verantwoordelijkheid voor een gezonde fysieke en sociale leefomgeving.

Ook wordt, in het kader van doelmatigheid, gekozen voor een gedifferentieerde aanpak: 'niet alles, niet overal, niet iedereen, niet altijd, niet altijd op dezelfde manier'. Dat betekent natuurlijk niet dat we bepaalde groepen buitensluiten; wél dat we per thema of zelfs per activiteit bepalen welke doelgroepen welke aandacht behoeven. Daarmee verhogen wij het maatschappelijk rendement van deze investeringen in een goede gezondheid voor alle stadjsers.

De gemeentelijke rol is dus regievoerend, voorwaardenscheppend, faciliterend én uitvoerend. De gemeente wil voor de stadjsers veel doen om hen zo gezond mogelijk te laten leven, maar *niet* de verantwoordelijkheid voor hun levens overnemen.

3. ACTUELE ONTWIKKELINGEN

Lokaal gezondheidsbeleid is geen op zichzelf staand beleid. Het gaat over grenzen van beleids-terreinen heen en wordt onder andere gevormd door landelijke en lokale kaders. Ten opzichte van de vorige gezondheidsnota is er het één en ander veranderd. Hieronder benoemen we kort de belangrijkste ontwikkelingen die invloed hebben op het huidige Groninger gezondheidsbeleid.

Landelijke kaders

Het kabinet heeft in oktober 2006 in de preventienota 'Kiezen voor gezond leven' de landelijke speerpunten voor de collectieve preventie volksgezondheid benoemd. Er zijn vijf speerpunten die richting moeten geven aan de prioriteiten van de gemeente: roken, schadelijk alcoholgebruik, overgewicht, diabetes en depressie. Deze thema's laten wij direct of indirect meespelen in onze keuzes. In 'Kiezen voor gezond leven' biedt het ministerie oplossingsrichtingen voor de lokale overheid en meldt in het bijgevoegde actieprogramma hoe de rijksoverheid hierbij gaat ondersteunen. De Inspectie Volksgezondheid gaat nadrukkelijk toetsen of bij de uitvoering van lokaal gezondheidsbeleid de landelijke prioriteiten voldoende worden gevolgd, maar ook of de uitvoering van het beleid effectief is.

In het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), die per 1 januari 2007 in werking treedt, worden verantwoordelijkheden

gedecentraliseerd van het Rijk naar de gemeenten en worden deze met de bestaande gemeentelijke verantwoordelijkheden samengebracht in één wettelijk kader. De gemeente heeft dus meer handelingsruimte de komende jaren, waarbij de financiële ruimte echter beperkt is. De WMO is een wet met twee gezichten. Aan de ene kant staat de wet in het teken van een terugtrekkende overheid naar meer 'eigen verantwoordelijkheid'. Aan de andere kant staat participatie, 'meedoen', centraal. De gemeente Groningen beoogt met de WMO vooral de participatie van mensen: dat wil zeggen dat zij zoveel mogelijk zelfstandig mee (blijven) doen en niet buitengesloten worden. De primaire doelgroepen zijn kwetsbaren met een ondersteuningsbehoefte (zelfstandig wonenden met beperkingen), personen met participatiebehoefte voor anderen of voor zichzelf en kwetsbare buurten waar de sociale samenhang en leefbaarheid onder druk staat. Het principe dat Groningen bij de uitvoering van de wet hanteert, is 'collectief waar het kan en individueel waar het moet'. 'Gezonder Zorgen II' richt zich, door de brede interpretatie van gezondheid, op een aantal van de prestatievelden¹ binnen de WMO, zoals mantelzorg, opvoedingsondersteuning en voorzieningen.

¹ Zie voor beschrijving Kadernota

'WMO in Groningen: Naar draagkracht en draagvlak', juni 2006

Het huidige lokaal gezondheidsbeleid is dan ook opgesteld vanuit het WMO-gedachtegoed en binnen de gemeentelijke kaders die daarvoor zijn opgesteld.

In het kader van het Grote Steden Beleid (GSB) zijn in het convenant 2005-2009 afspraken gemaakt over hoe achterstanden in wijken op diverse beleidsterreinen worden aangepakt. Onder de pijler Sociaal, Integratie en Veiligheid zijn twee gezondheidsdoelstellingen geformuleerd, namelijk het terugdringen van overgewicht bij kinderen van 0-19 jaar – verplicht voor alle steden – en een open doelstelling waarin gemeenten vrij waren. Groningen heeft gekozen voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden in de wijk. Deze doelstelling sluit aan bij de praktijk van de afgelopen jaren van wijkgericht werken in Groningen. Deze laatste doelstelling is gericht op het ontwikkelen van een basismethodiek die met ondersteuning van het Rijk in vier steden in de huidige GSB-periode wordt geïmplementeerd en geëvalueerd. Op basis daarvan zullen andere gemeenten de komende jaren ook met deze wijkgerichte aanpak van gezondheidsachterstanden gaan werken. De uitvoering van de in 'Gezonder Zorgen II' genoemde activiteiten zullen dan ook zoveel mogelijk wijkgericht worden aangepakt.

Lokale kaders

Het intersectorale aspect van ‘Gezonder Zorgen II’ zorgt ervoor dat gezondheid wordt ingebed in verschillende gemeentelijke beleidsnota’s. Enkele - niet toevallig gekozen - voorbeelden hiervan zijn de Sportnota, Werken Meedoen Erbij Horen, Schoon Heel en Veilig, Uit de Goot en het beleidsplan WMO dat nog in de maak is. Het voert te ver deze hier allemaal uitvoerig te beschrijven, maar in het vervolg van deze nota zullen de raakvlakken met die terreinen helder worden. Een aantal belangrijke lokale kaders lichten we kort toe:

In het ‘**Nieuw Lokaal Akkoord**’, de intentieverklaring tussen de gemeente Groningen en woningbouwcorporaties, vormt de sociale cohesie in wijken een rode draad. Sociale cohesie is het kenmerk van een leefbare buurt. Corporaties hebben laten zien dat zij een actieve rol kunnen spelen in het stimuleren van onder andere contacten met de burens. De gemeente Groningen en de corporaties willen de gemaakte afspraken uitwerken in wijkinvesteringsprogramma’s in veertien wijken van de stad. Vooral in die programma’s zullen een aantal van de activiteiten van ‘Gezonder Zorgen II’ terugkomen.

Het integraal jeugdbeleid ‘**Opgroeien in Balans**’ en ‘**Gezonder Zorgen II**’ zijn nauw met elkaar verbonden vanwege de doelgroep jeugd: veel van de doelstellingen richten zich op jongeren en hun

ouders, vooral waar het preventie van risicogedrag betreft. Daarnaast is vroegtijdige signalering van problemen en een gerichte aanpak een belangrijk raakvlak in de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de vijf functies in de jeugdzorg.

De invloed van milieu, zowel binnen als buiten, op de gezondheid van mensen staat steeds hoger op de agenda: recent is de aandacht voor binnenmilieuproblemen in relatie tot schoolprestaties. In het **Milieubeleidsplan ‘Stadsleven natuurlijk’** is die aandacht vertaald in de doelstelling: ‘Milieubeleid richt zich op een gezonde, schone en duurzame leefomgeving’, en komt in een aantal activiteiten in de jaarlijkse milieuprogramma’s terug.

Via het Groninger Armoedepact - zie nota ‘**Uitsluiting uitgesloten**’ - willen we als gemeente samen met maatschappelijke organisaties een bijdrage leveren aan de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Als we het over armoede hebben, gaat het namelijk niet alleen om de financiële situatie van mensen. Het gaat veel meer over een combinatie van problemen die leidt tot een gebrek aan perspectief: langdurig laag inkomen, gebrek aan maatschappelijke deelname én een slechte gezondheid. Met deze definitie is het duidelijk geworden dat armoede een belangrijk thema is in het gezondheidsbeleid.

Bij ‘**Zorgen voor Morgen**’ is het uitgangspunt dat ouderen zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven kunnen voeren. Deels ligt daarbij de verantwoordelijkheid bij de oudere zelf, deels gaat het om goede ondersteuning. Daarbij gaat het om een basispakket voor iedereen, maar in servicezones willen wij de diensten rond wonen, welzijn en zorg extra goed regelen. Dit vereist een goede ketensamenwerking. De komende jaren wordt dit vanuit dit project concreet vormgegeven.

In de ‘**Welzijnsnota; op weg naar maatschappelijke ondersteuning**’, gaat het om het meedoen van mensen. Het bevorderen van sociale samenhang willen we realiseren door het creëren van ontmoetingsplaatsen in wijken en buurten, door het ondersteunen en faciliteren van vrijwilligerswerk en door de ondersteuning van wijkbewoners. En vooral door de participatie van kwetsbare groepen te stimuleren/bevorderen.

4. GRONINGER GEZONDHEID

Actuele gezondheidstoestand van de Groningers

Gezondheid is meer dan het ontbreken van ziekte, het gaat er ook om hoe gezond mensen zich voelen. Hoe gezond zijn de stadjes? Om dat te weten te komen vinden er in de gemeente regelmatig onderzoeken plaats naar de gezondheid, de risicofactoren en het welbevinden van de inwoners. Zo wordt er bijvoorbeeld door de GGD vierjaarlijks een schriftelijke enquête uitgezet met gezondheid als thema. Dit onderzoek heeft ook in 2004 (jongeren) en 2006 (volwassenen) plaatsgevonden. Hieronder volgen kort enkele cruciale bevindingen. Alle bevindingen kunt u terug vinden in het rapport 'Lokaal gezondheidsprofiel Groningen 2006' en het bijbehorende

tabellenboek. De gegevens van de Jeugdpeiling 2006 (die vierjaarlijks wordt uitgevoerd door OCSW) en de Leefbaarheidsmonitor 2006 (tweejaarlijks uitgevoerd door Bureau Onderzoek) zijn ten tijde van dit schrijven nog niet geheel beschikbaar.

De subjectief ervaren gezondheid is een goede voorspeller van de algemene gezondheid van personen. In de gemeente Groningen (en ook in de provincie Groningen) ervaart een vijfde van de volwassenen zijn of haar gezondheid als 'matig tot slecht'. Landelijk bedraagt dit percentage 15%. Van de volwassen stadjes is 7% matig tot ernstig psychisch ongezond. Ernstige psychosociale problematiek komt ook voor onder jongeren; in het voortgezet onderwijs kampt 6% hiermee.

Gezondheidsrisico's

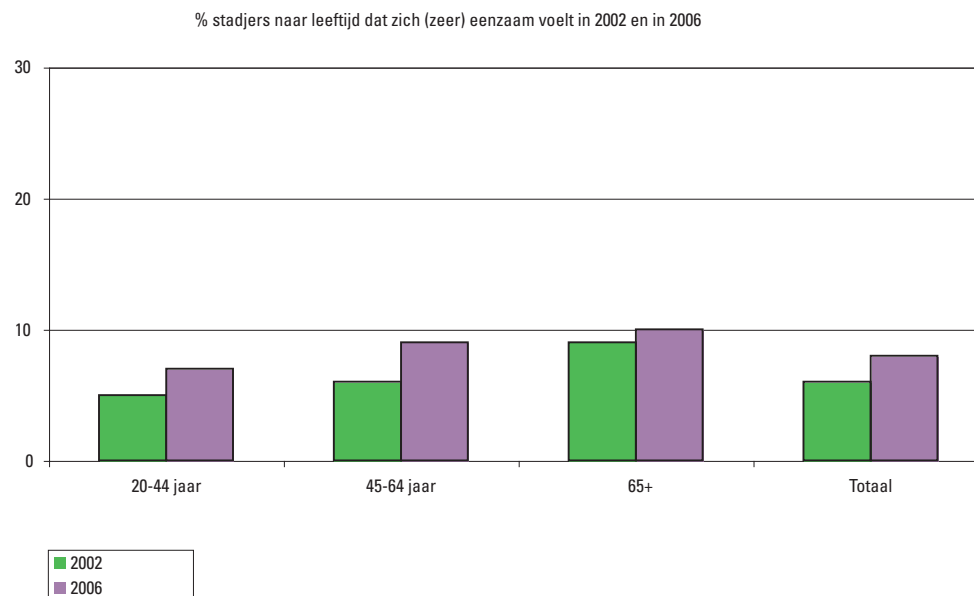
Eén van de grootste bedreigingen voor de (gezonde) levensverwachting is het hebben van overgewicht. Overgewicht ontstaat voornamelijk door langdurig meer energie in te nemen dan je gebruikt, oftewel een gebrek aan balans tussen voeding en bewegen. Zowel bij volwassenen als bij jongeren in de stad zien we nog steeds een stijgende trend in het overgewicht. In 2006 is overgewicht in de stad weliswaar lager dan in de provincie, maar nog steeds hoog. Van de volwassen stadjes heeft 41% overgewicht, in de provincie is dit 51%. Eén op de tien 5/6-jarigen (10%) in de gemeente Groningen heeft overgewicht en dit geldt ook voor 18% van de 9/10-jarigen. In de provincie is dit respectievelijk 11% en 20%.

% stadjes met ongezonde leefstijl en de trend ten opzichte van 2002

	% Volwassenen	% Jeugd	Trend 2006 t.o.v. 2002		
			Mannen	Vrouwen	Jeugd
roken	27	21	gunstig	gunstig	gunstig
overgewicht	41	18	ongunstig	ongunstig	ongunstig
bewegingsarmoede	33	57	gunstig	gunstig	stabiel
alcohol	14	53	stabiel	stabiel	ongunstig
voeding			ongunstig	ongunstig	ongunstig

Ook andere leefstijlfactoren kunnen een bedreiging voor de gezondheid en het welbevinden zijn. Op dit gebied is voor de inwoners van Groningen nog veel gezondheidswinst te halen, zo blijkt uit de resultaten van de gezondheidsenquête van 2006. Zoals bekend verkort roken en meerroken de (gezonde) levensverwachting. Het aantal rokers is, zowel onder jongeren als onder volwassenen, afgenomen. In 2002 rookte nog 37% van de volwassen stadjs, in 2006 is dit gedaald naar 28%. In 2004 rookte 21% van de jongeren in klas 2 en klas 4 van het voortgezet onderwijs. Ook overmatig gebruik van alcohol is slecht voor de gezondheid. In 2006 gebruikte 14% van de volwassen stadjs onverantwoord veel alcohol. In het voortgezet onderwijs geeft 53% van de stadse jongeren aan, in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek, minstens één keer 5 of meer glazen per gelegenheid te hebben gedronken – een zorgelijke ontwikkeling.

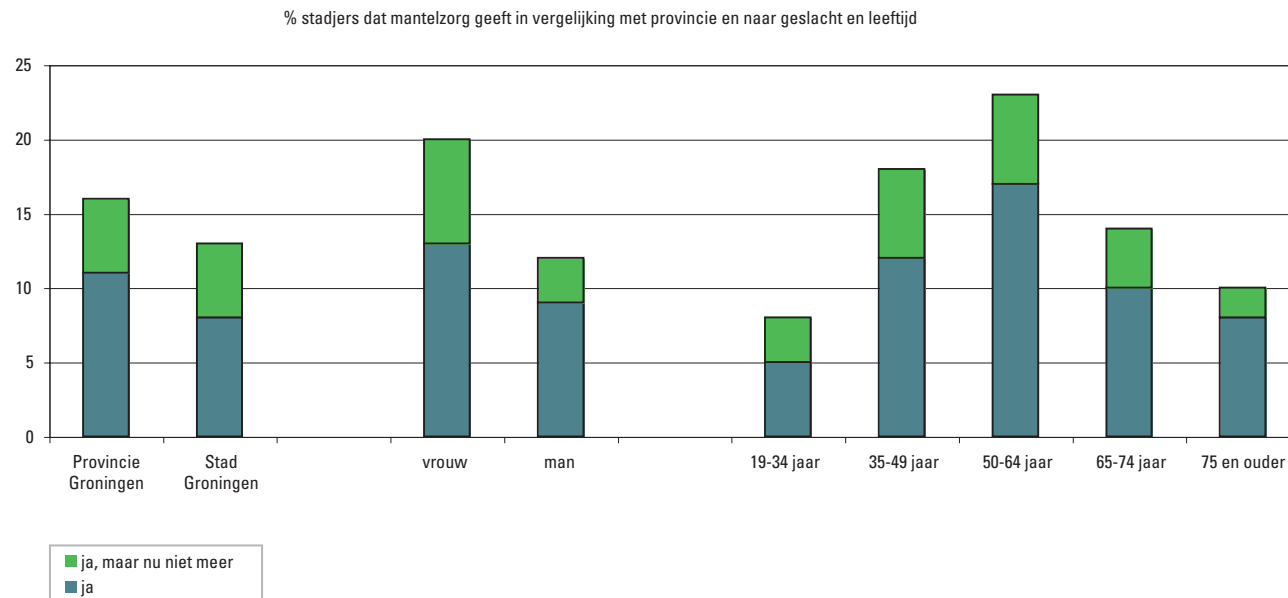
Naast leefstijl is de leefomgeving een belangrijke factor van gezondheid en welzijn. Het aantal contacten in het sociale netwerk is van belang voor de mate van welzijn. Daarnaast draagt het frequent hebben van sociale contacten in hoge mate bij aan het tot stand komen van mantelzorg. In de gemeente Groningen voelt 35% van de bevolking zich matig eenzaam en 7% voelt zich (zeer) ernstig eenzaam. **Eenzaamheid** neemt toe met de leeftijd en komt veel vaker voor bij alleenstaanden.

Mantelzorg is de zorg die men geeft aan een bekende (partner, familie, buren of vrienden) als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Deze zorg kan bestaan uit helpen bij het huishouden, wassen/aankleden, gezelschap houden, vervoer, geldzaken regelen, enzovoort. Mantelzorg is een vanzelfsprekende, onbetaalde en vrijwillige zaak. In de gemeente Groningen verleent een op de twaalf volwassenen mantelzorg tegenover ruim een op de tien in de provincie Groningen.

Een slechte kwaliteit van het **binnenmilieu** kan leiden tot gezondheidsklachten als astma-aanvallen en infecties. Ook kan het leiden tot hoofdpijn, vermoeidheid en irritaties aan ogen, neus en keel. De kwaliteit van het binnenmilieu is in veel gevallen te verbeteren door een betere ventilatie. Uit diverse metingen en onderzoeken van de GGD blijkt dat in een kwart van de woningen in Groningen te weinig luchtverversing plaatsvindt. Daarnaast vindt 12% van de inwoners het eigen huis te vochtig. Ook schiet de ventilatie

- in bijna alle gevallen - in Groninger klaslokalen en kinderdagverblijven te kort. Dit veroorzaakt onder andere een hoger ziekteverzuim en verminderde leerprestaties.

Demografische gegevens

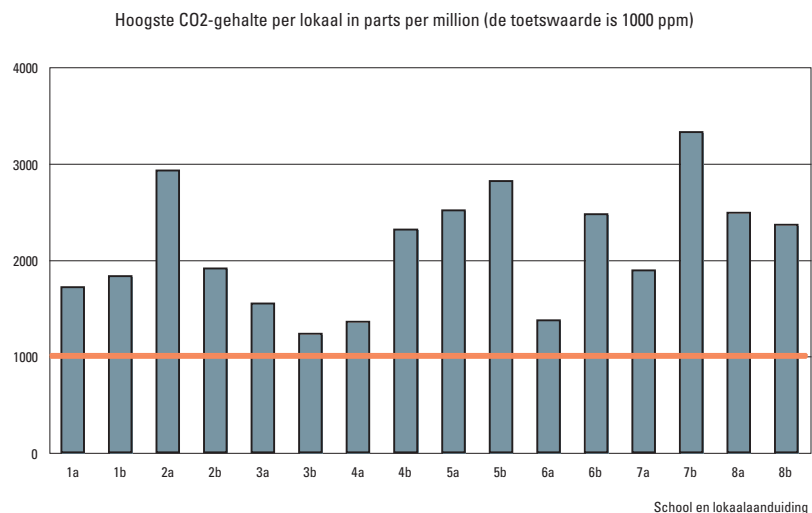
Leeftijd en geslacht zijn belangrijke voorspellers van de gezondheidstoestand. Door de toenemende welvaart, verbetering van hygiënische omstandigheden en een goede gezondheidszorg worden inwoners van Nederland steeds ouder. De behoefte aan en het gebruik van zorgvoorzieningen wordt vooral bepaald door leeftijd en geslacht: ouderen en vrouwen doen een relatief groot beroep op de zorg. De bevolkingsopbouw in de gemeente Groningen wijkt af van de provinciale en landelijke cijfers. Met name de leeftijdscategorie 20-44 jaar is in de gemeente Groningen oververtegenwoordigd.

Naast leeftijd en geslacht kan ook de herkomst van de inwoners belangrijk zijn, te denken valt aan de invloed van cultuur op de zorgbehoefte. Hoewel er in de provincie Groningen relatief minder allochtonen wonen dan landelijk (5,5% versus 10,4%), wonen er juist in de gemeente Groningen aanzienlijk meer allochtonen dan elders in de provincie (met uitzondering van de gemeente Hoogeveen-Sappemeer).

Sociaaleconomische status

Een andere cruciale factor voor gezondheid is de sociaaleconomische status (**SES**), kort gezegd de mix tussen opleiding en inkomen. Verschillen in sterfte en de mate van ongezond gedrag worden voor een belangrijk deel verklaard door de SES. Het ontstaan en bestaan van sociaaleconomische gezondheidsverschillen vormt daarom een belangrijk aanknopingspunt voor lokaal gezondheidsbeleid.

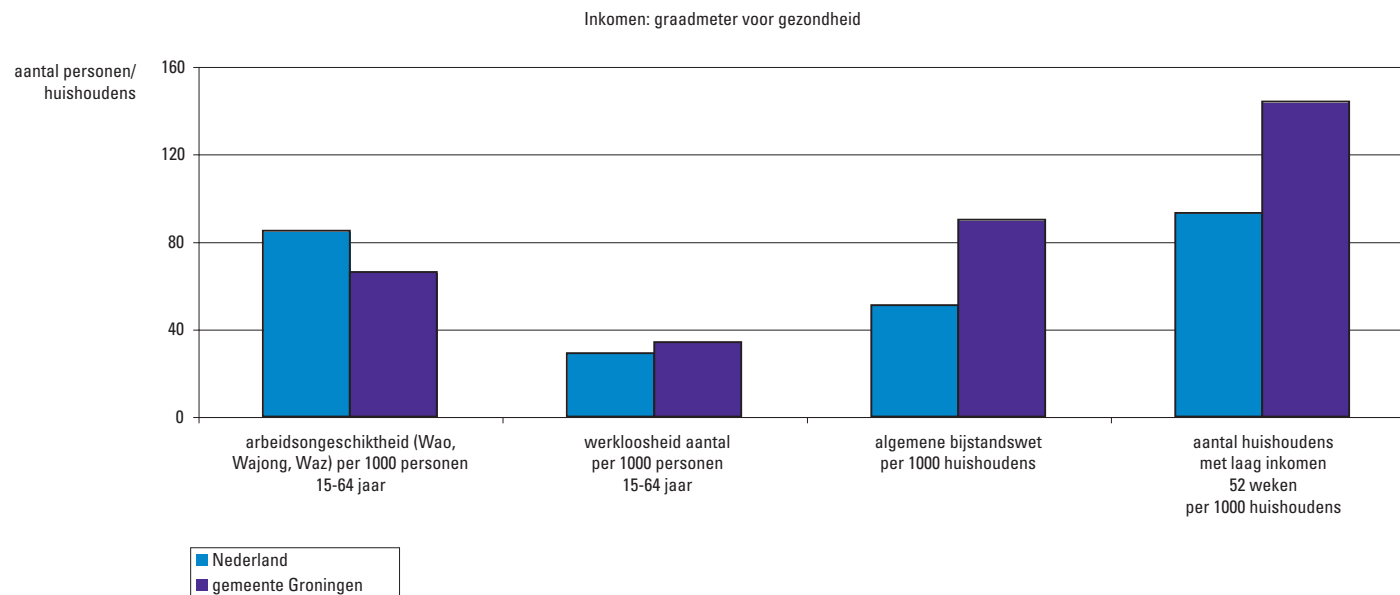
Het opleidingsniveau is één van de indicatoren voor SES. Het valt op dat ruim een derde van de inwoners in de gemeente Groningen (35%) een hbo-opleiding of hoger heeft genoten tegenover 24% in de provincie en 22% in geheel Nederland. Het aandeel hoger opgeleiden in de gemeente Groningen wordt voornamelijk verklaard door de studenten (met veelal een laag inkomen).

Uit het gezondheidsprofiel blijkt echter ook dat de provincie Groningen op vier indicatoren voor de SES lager scoort dan het Nederlandse gemiddelde: huishoudens met een laag inkomen, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en het beroep op de algemene bijstandswet. In het Armoedebericht 2006 van het Sociaal Cultureel Planbureau staat de stad Groningen op de 4e plaats in de lijst met gemeenten met het hoogste aandeel lage inkomens.

Groepen met een lage sociaaleconomische status vertonen over het algemeen een minder gezonde leefwijze (meer risicogedrag) en een hogere medische consumptie. Dit hoger gebruik van medische voorzieningen wordt vooral bepaald doordat betreffende groepen zich zieker voelen, meer chronische ziekten en een slechtere kwaliteit van leven hebben. Dit alles kan resulteren in een korter leven.

Voor zowel roken, overgewicht als overmatig alcoholgebruik geldt dat Groningers met een lage sociaaleconomische status slechter scoren dan personen in de hogere sociale klassen. Overigens is de link met armoede en gezondheid op individueel niveau niet één op één: ook met weinig financiële middelen is gezond leven mogelijk.

Doelgroepen en prioritaire wijken

Uit deze gezondheidsinformatie destilleren we verschillende doelgroepen waarop we ons lokaal gezondheidsbeleid specifiek willen richten. Om het meeste maatschappelijk rendement te behalen, hanteren we immers een gedifferentieerde aanpak ‘niet alles, niet overal, niet iedereen, niet altijd, niet altijd op dezelfde manier’.

Ten eerste vormen stadjsers met een lage sociaal-economische status een specifieke doelgroep. Zij vertonen vaker een ongezonde leefwijze.

Daarnaast zijn er ouderen, fysiek beperkten en andere kwetsbare groepen die onze specifieke

aandacht behoeven. Zij lopen een groter risico om buiten de maatschappij te vallen.

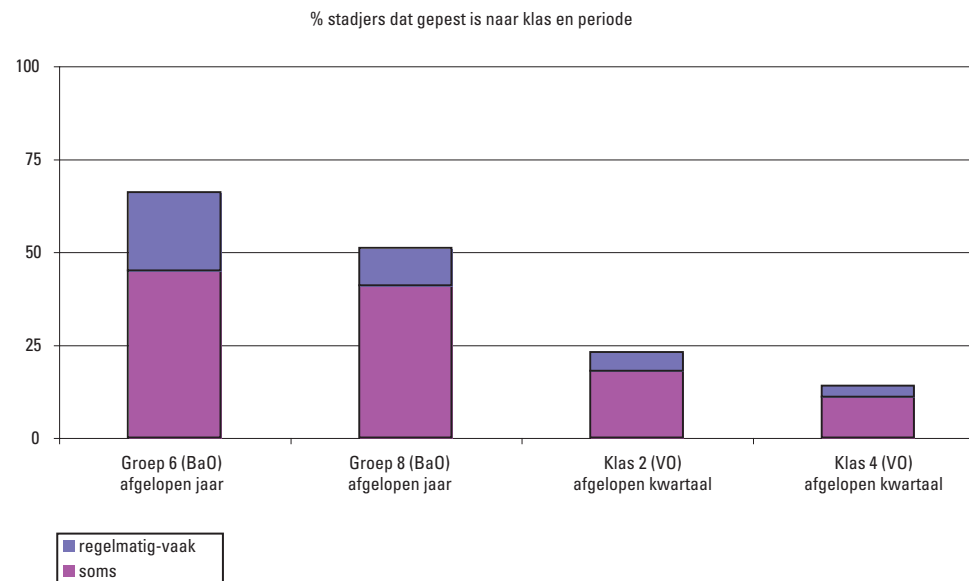
Natuurlijk vormen ook jongeren een belangrijke doelgroep, in het bijzonder op het gebied van preventieve gezondheid. Nu investeren in de jeugd betekent winst in de toekomst.

We kiezen ervoor om in te zetten op die wijken, waar de meeste gezondheidswinst valt te behalen. We sluiten wat betreft de keuze voor de wijken aan bij de prioriteitswijken zoals die in het College-programma zijn benoemd.

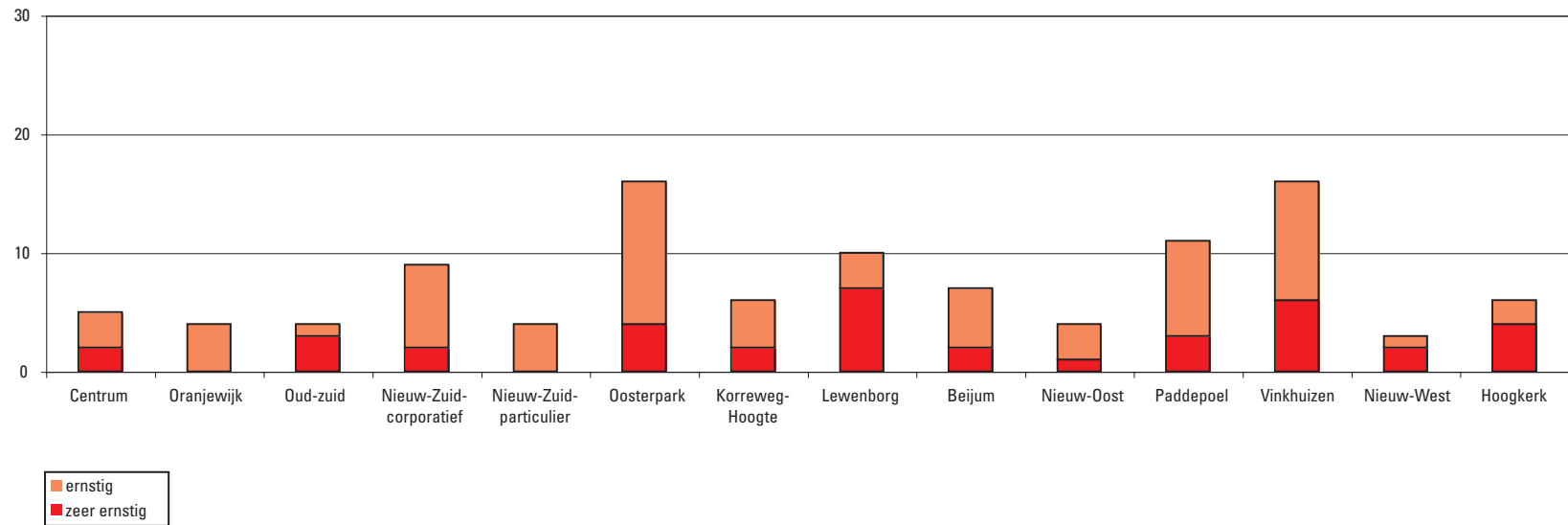
Op weg naar gezondheidsbeleid

Naast de hierboven genoemde gezondheidsgegevens zijn ook de inzichten van experts en burgers betrokken bij het formuleren van de problemen waaraan wij willen werken. In verschillende bijeenkomsten, werkgroepen en wijkgesprekken hebben maatschappelijke organisaties, raadsleden, burgers en adviesraden de problemen verkend en geanalyseerd. De verzamelde informatie is vervolgens vertaald in veertig gezondheidsproblemen die door de gemeente beïnvloedbaar zijn.

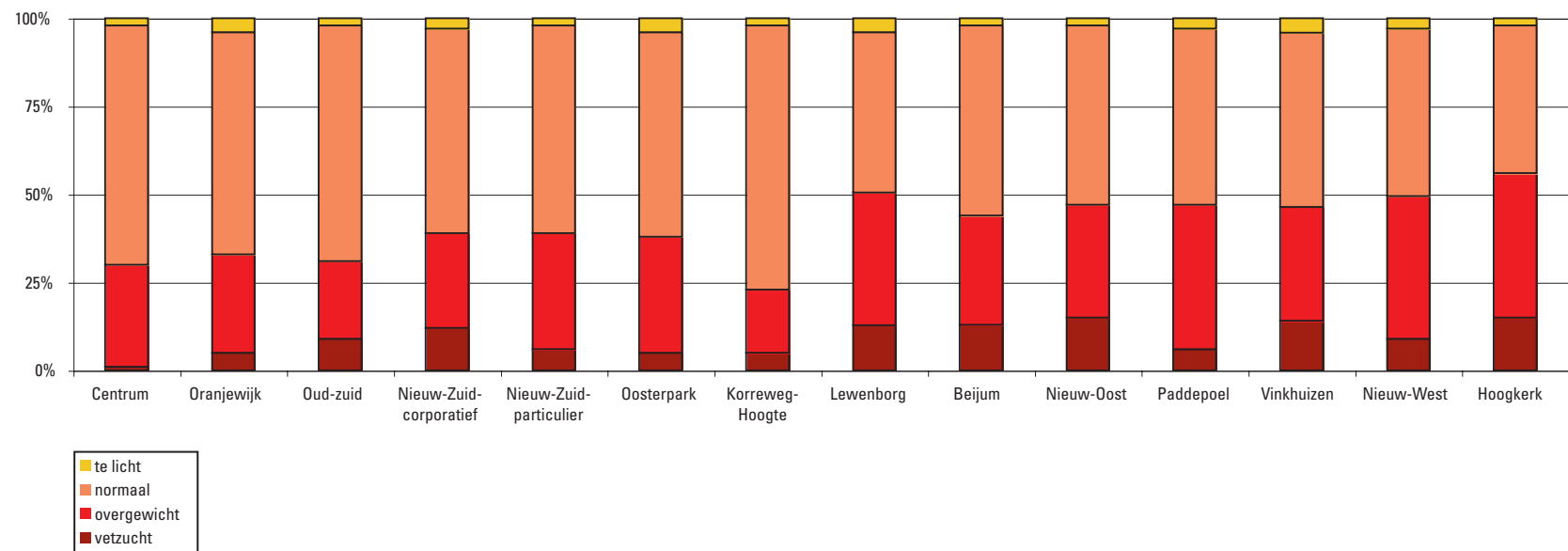
De raadscommissie Onderwijs en Welzijn heeft haar prioriteiten kenbaar gemaakt. Dat betekent dat een aantal problemen met een lage prioriteit in de looptijd van deze beleidsnota niet zullen worden opgepakt. De gezondheidsproblemen waarmee we wél aan de slag gaan, zijn uitgewerkt in ambities, doelen en oplossingsrichtingen. Om hier een kwaliteitsslag te maken hebben we wederom met de verschillende veldpartijen, burgers en adviesraden om de tafel gezeten. In het volgende hoofdstuk vindt u het resultaat hiervan.

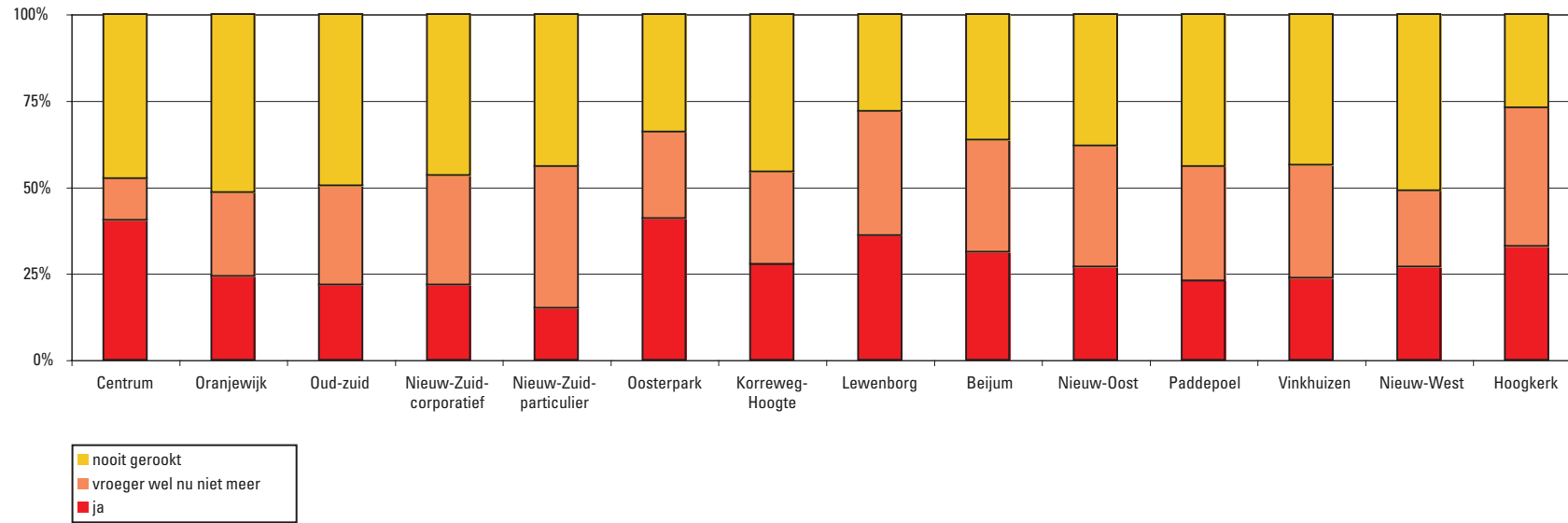
% stadters dat zich (zeer) ernstig eenzaam voelt per wijk

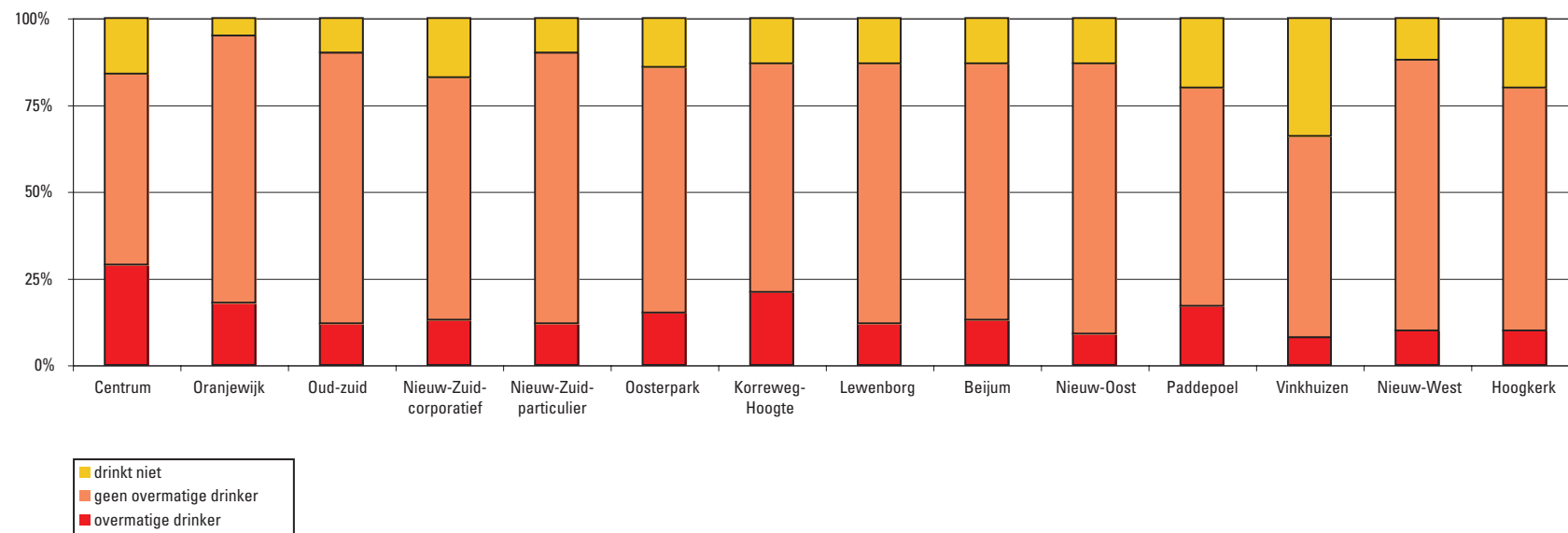
% stadters naar gewicht per wijk

% stadters naar roken per wijk

% stadters naar alcoholgebruik per wijk

5. WAT GAAN WE DOEN?

In het voorgaande deel van deze nota zijn de lijnen uitgezet voor ons gezondheidsbeleid voor de komende vier jaar. Nu kunnen de gemaakte keuzes concreet worden gemaakt. We zoeken daarbij aansluiting bij de beleidskaders die mede de basis vormen voor dit gezondheidsbeleid.

We beschrijven de problemen, koppelen daar onze ambities aan en vertalen die ambities in doelen. Bij die doelen horen indicatoren, ofwel meetpunten, om gedurende de looptijd van 'Gezonder Zorgen II' te checken of we op de goede weg zitten. Ook benoemen we waar we de belangrijkste oplossingen de afgelopen jaren hebben gezocht, om te besluiten met de oplossingsrichtingen die we voor ogen hebben.

Wij maken een duidelijk onderscheid tussen oplossingsrichting en activiteit (wat gaan we doen om die oplossing te bereiken). Dit laatste, de activiteiten, zijn in deze nota nog niet aan de orde – dat komt in de vier jaarplannen die wij uitbrengen voor de jaren 2007, 2008, 2009 en 2010.

Oplossingsrichtingen dus – en we weten dat we niet alles kunnen oplossen. Wel willen we met de beschikbare middelen een maximale inspanning leveren om zoveel mogelijk gezondheidswinst te boeken.

Zoveel problemen... dat vraagt om een ordening. We kiezen voor de ordening in drie deelprogramma's: Een Gezonde Wijk, Een Gezonde Leefstijl en Een Gezonde Zorg. Deze deelprogramma's hangen

nauw met elkaar samen en regelmatig is er sprake van overlap. Gezondheidsproblemen komen bijvoorbeeld vooral samen bij de kwetsbare groepen in onze samenleving, groepen die op alle drie terreinen van leefomgeving, leefstijl en zorg lager scoren dan wij als gemeente wenselijk vinden.

En een oplossing voor het ene gezondheidsprobleem kan ook invloed hebben op een ander probleem. Een voorbeeld is het stimuleren van sport en beweging: het draagt bij aan de bestrijding van overgewicht, maar ook aan het respectvol met elkaar omgaan en het bevorderen van sociale interactie. Vooral in een gerichte aanpak van problemen in de wijken, dichtbij en samen met de burger, kunnen wij doelgericht aan het werk.

Koersen op keuzes

We willen de komende vier jaar veel gezondheidsproblemen aanpakken. Graag noemen we op deze plek de hoofdlijnen van ons gemeentelijk beleid, zonder de overige problemen te kort te willen doen. De rode draad in dit beleidsplan wordt gevormd door de samenhang tussen een lage sociaaleconomische status (die soms leidt tot armoede) en gezondheid. In alle drie deelprogramma's speelt dit gegeven een belangrijke rol. Meer in het bijzonder hechten wij aan interventies daar waar sprake is van een relatie tussen een lage SES en kwetsbare groepen, zoals een lage SES en jeugd, ouderen en fysiek beperkten.

In het deelprogramma 'Een Gezonde Wijk' vormen de problemen rondom sociaal isolement een speerpunt van ons beleid. We willen dat wijken gezond en zelfherstellend worden en blijven. We willen dat iedereen écht meedoet en dat mensen betrokken zijn bij elkaar en hun leefomgeving.

Vroegsignalering en opvoeding, dat zijn de kernthema's uit het deelprogramma 'Een Gezonde Leefstijl'. Hierbij streven we allereerst naar het bevorderen van gezond gedrag van de jeugd. We willen ouders ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen, zodat deze op jonge leeftijd vertrouwd raken met een gezonde leefstijl. We willen dat kinderen en pubers opgroeien tot burgers die zelfstandig gezonde keuzes maken.

In het deelprogramma 'Een Gezonde Zorg' ten slotte streven we met name naar een sluitende zorgketen en het bevorderen van de toegankelijkheid van de zorg. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar mensen met psychosociale problemen, ouderen en allochtonen. We zoeken naar slimmere verbindingen en een maximale synergie tussen instellingen. Samenwerking is het sleutelwoord. Duidelijke regievoering en goede informatie-uitwisseling tussen instellingen zijn belangrijke voorwaarden.

DEELPROGRAMMA

EEN GEZONDE WIJK

Het deelprogramma 'Een Gezonde Wijk' is gericht op het zoveel mogelijk wegnemen van belemmerende factoren in de directe leefomgeving van mensen. Het gaat dan zowel om bestaande wijken als om (het voorkómen van dergelijke belemmeringen in) nieuwbouwwijken en wijkvernieuwingsprocessen. Wij dragen vooral zorg voor het vervullen van de randvoorwaarden om te komen tot gezonde wijken. De activiteiten in het kader van 'Een Gezonde Wijk' vormen bij uitstek een gedeelde verantwoordelijkheid van bewoners en gemeente, maar ook van verschillende organisaties

die in de wijken werken. Dit streven naar gezamenlijkheid is de rode draad in datgene wat we doen. Soms is het voldoende dat organisaties zich bewust worden van de mogelijkheden die ze hebben om de gezondheid van de wijkbewoners te verbeteren. Het gaat vaak om een geringe investering. Soms willen we ook samenwerking tussen organisaties bevorderen en ondersteunen. En waar nodig dragen we bij aan de uitvoering. Zo willen we mensen stimuleren om deel te nemen aan de samenleving en hen betrokken maken en houden bij de eigen wijk en leefomgeving.

Ook wat betreft de fysieke leefomgeving willen we de randvoorwaarden leveren door zowel een preventief spoor (hanteren van wettelijke normen, ruimtelijke ordening) als een verbeteringspoor (betere ventilatie, bijvoorbeeld) te volgen. We willen door de inrichting van de wijk, en in het bijzonder met groenvoorzieningen, een gezonde leefomgeving en gezonde leefstijl binnen ieders bereik brengen. De activiteiten van 'Een Gezonde Wijk' worden zoveel mogelijk daar ingezet waar het meeste effect te verwachten valt. Dat kan zijn omdat de problemen er het grootst zijn, maar ook omdat de kansen op succes versterkt worden door aan te sluiten bij ontwikkelingen zoals wijkvernieuwing of groot onderhoud. Daarbij wordt vooral ingezet op de door het College van B&W Groningen benoemde prioriteitswijken.

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Sociaal isolement sociaal isolement leidt vaak tot psychosociale problemen als verwaarlozing, tot alcoholmisbruik en tot depressie <i>Onze ambitie</i> <i>We willen mensen uit hun sociaal isolement halen</i>	mensen in een sociaal isolement gaan meer deelnemen aan de samenleving betere signalering van sociaal isolement door professionals en organisaties op wijkniveau	het aantal stadjes in sociaal isolement is afgenomen signalen komen sneller op de juiste plaats terecht	financiering van vrijwilligersorganisatie om ouderen in een sociaal isolement te bezoeken. in diverse beleidsprogramma's zoals 'Vitale buurten', 'Uit de goot' en 'Erbij Horen' wordt ingezet op mensen in een sociaal isolement (bijvoorbeeld interventieteams, schakelfunctionaris)	• bezoek door vrijwilligers aan sociaal geïsoleerden bevorderen en faciliteren • persoonlijke herstelplannen invoeren en uitbreiden • aanleren en versterken van vaardigheden om deel te nemen aan de samenleving • het project 'Meedoen' met activiteiten als 'Samen Actief' continueren en waar nodig uitbreiden • samenwerkingsverbanden/probleemeigenaren op wijkniveau van o.a. kerken, buurtconciërges, professionele instellingen, nutsbedrijven, dienstverleners en buurtbewoners • drempelverlaging voor melding door sociale omgeving doelgroep • een betere regie op verwerking signalen door één duidelijk loket

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Afhankelijkheid van zorg door het ontbreken van een sociaal netwerk neemt de afhankelijkheid van- en de druk op de professionele zorg toe <i>Onze ambitie</i> <i>we willen de betrokkenheid bij elkaar versterken</i>	mensen zijn zich bewust van de noodzaak van een sociaal netwerk, en beschikken over de vaardigheden om dit te ontwikkelen mensen vergroten en/of intensiveren hun sociale netwerk	de betrokkenheid op elkaar in de wijk wordt groter, (bron: leefbaarheidsmonitor) mensen zijn langer in staat om zonder professionele zorg problemen op te vangen	in diverse beleidsprogramma's zoals 'Vitale buurten', 'Zorgen voor Morgen' en 'Lokaal Akkoord' wordt ingezet op sociale cohesie	• samenwerkingsverbanden op wijkniveau • mensen ondersteuning bieden bij het ontwikkelen van een sociaal netwerk

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Problemen door overlast voortdurende hinderlijke overlast en grensoverschrijdend gedrag van groepen jongeren kan psychosociale problemen (angst, stress) bij buurtbewoners veroorzaken <i>Onze ambitie</i> we willen de overlast voorkomen en wegnemen	een aanpak op maat van overlast veroorzakende (groepen) jongeren hinderlijk gedrag ombuigen in positieve gedragingen	afname van het aantal 'first-offenders' burgers ervaren minder overlast van groepen jongeren (bron: leefbaarheidsmonitor) meer jongeren komen 'op het goede spoor'	Jeugd Jongeren Teams, Straat-hoekwerk en randgroepwerk signaleren problemen, bieden alternatieven en plegen indien nodig interventies	• continueren bestaande activiteiten (zoals alternatieven bieden) • stimuleren van de dialoog overlastveroorzakers - slachtoffers • ouders betrekken bij aanpak overlast • deskundigheidsbevordering hulpverleners in het omgaan met overlast vanuit andere culturele perspectieven • implementeren succesvolle methodieken (zoals 'omgaan-met-straatgroepen')

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Veranderen woonomgeving voor fysiek beperkten het verplaatsen van mensen met een fysieke beperking naar een andere woonomgeving zorgt dikwijls voor negatieve gezondheidseffecten zoals afnemende weerstand, ontwrichting/desoriëntatie en vereenzaming <i>Onze ambitie</i> we willen dat deze mensen zo veel mogelijk in de eigen woonomgeving kunnen blijven wonen	voldoende woningen zijn geschikt voor mensen met een fysieke beperking verhuizingen vinden zoveel mogelijk alleen plaats binnen de eigen wijk of met behoud van sociaal netwerk	er is geen wachtlijst fysiek beperkten zijn tevreden mensen met een fysieke beperking ervaren de woonomgeving als toegankelijk	ondersteuning bieden via het huisvestingsteam toegankelijkheid bevorderen zo veel mogelijk levensloopbestendig en aanpasbaar bouwen bij wijkvernieuwing registratie van geschikte woningen Groninger Woonkwaliteit toegankelijkheid huidige woningbestand in kaart brengen, o.m. m.b.v. BTB- toets toegankelijk maken van woonomgeving in het kader van Zorgen voor Morgen	• optimaliseren woonruimteverdeelsysteem, onder meer voor rolstoelafhankelijke cliënten • voorlichting aan woningzoekenden met een fysieke beperking over woning en woonomgeving verbeteren • functieclassificatie toevoegen aan overzicht van beschikbare, toegankelijke woningen • continueren programma Zorgen voor Morgen, project toegankelijke woonomgeving incl. BTB-toets • overleg met corporaties over de mogelijkheden voor aanpasbare (sociale) woningen in de wijken

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Binnenmilieu een slecht binnenmilieu zorgt voor een verhoogd risico op het ontstaan van astma. En daarnaast kan het hoofdpijn, concentratieverlies en slechte leerprestaties veroorzaken <i>Onze ambitie</i> <i>we willen er voor zorgen dat kinderen, ouders en leerkrachten geen gezondheidsrisico's lopen door een slecht binnenmilieu</i>	een beter binnenmilieu in scholen, kindercentra en woningen	het aantal kinderen met astmatische klachten is afgenomen het ventilatiegedrag van burgers is verbeterd binnenmilieu is een component in bouwprojecten (nieuwbouw én bestaande bouw)	voorlichtingscampagnes (zoals Gezond, Fris en Slim, Lekker fris!, Opgelucht ademen) voorlichtingscampagnes bevorderen van gezond, comfortabel en energiezuinig wonen (Wonen ++) het binnenmilieu is opgenomen in GWk (Groninger Woonkwaliteit)	• informatieverstrekking over binnenmilieu aan kindercentra • uitvoeren inspecties bij kindercentra en controle door meetapparatuur zodat alle kindercentra ruim voldoende scoren op het onderdeel binnenmilieu van de inspectie • continueren voorlichtingscampagnes en het upgraden van de bestaande informatiepakketten • scholen ondersteunen bij het doorvoeren van structurele gedrags- en mechanische verbeteringen • zorgverlening aan kinderen met CARA optimaliseren door betere samenwerking hulpverleners en scholen • continueren en opschalen van voorlichting aan burgers (via kinderen en ouders) in samenwerking met de woningcorporaties • in wonen ++ aandacht besteden aan koude bronnen/isolatie gecombineerd met ventileren • nieuwbouw: in de evaluatie en het verbetertraject rondom GWk de nieuwe norm van GIW/ISSO meenemen (rondom ventilatie en isolatie voor nieuwbouw van koopwoningen) • bestaande bouw: afspraken maken met woningbouwcorporaties zodat bij niveauverbetering het binnenmilieu standaard wordt opgenomen

DEELPROGRAMMA

EEN GEZONDE LEEFSTIJL

Bij het streven naar een gezonde leefstijl gaat het om het (leren) maken van gezondheidsbevorderende keuzes en het realiseren van gunstige randvoorwaarden daarvoor. Hier geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Verschillen in gezondheid hangen samen met verschillen in leefstijl en beiden hangen samen met verschillen in sociaaleconomische status. Armoede kan belemmeringen opleveren voor een gezonde leefstijl, bijvoorbeeld als het gaat om voeding, sport en deelname aan sociale verbanden. De keuze voor

gezond gedrag is soms gewoon te duur of niet aan de orde. Door de sociale situatie is het moeilijk uit vaste patronen te komen.

Bij het bevorderen van een gezonde leefstijl zijn kinderen, jongeren en hun ouders een belangrijke doelgroep, want een eenmaal gevestigde leefstijl is niet of nauwelijks te beïnvloeden. Een groot deel van de inzet is dan ook gericht op (jonge) kinderen en opvoeding, in het bijzonder in de wijkvernieuwingswijken. Dit komt overeen met de benadering in het Integraal Jeugdbeleid. Centrale begrippen zijn vroegsignalering, een ketengerichte aanpak en het monitoren van risico's, in het bijzonder bij kinderen en ouderen.

We streven naar verschillende vormen van gezondheid beïnvloedend gedrag, zoals het voorkomen van pesten en roken en het stimuleren van gezondere voeding en meer beweging. Een accent op breedtesport sluit hier op aan. Breedtesport is belangrijk voor een betere gezondheid op lange termijn en draagt bovendien bij aan integratie tussen alle lagen van de bevolking.

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Opvoedingsonmacht ontoereikende opvoedingskwaliteiten van ouders zorgen – zeker in combinatie met onvoldoende financiële mogelijkheden om gezonde keuzes te maken – voor verstoring van de wenselijke fysieke, psychische en emotionele ontwikkeling van (jonge) kinderen en pubers <i>Onze ambitie</i> <i>we willen voorkomen dat opvoedingsvragen en –spanningen uitgroeien tot problematische opvoedingssituaties</i>	het aanbod van opvoedingsondersteuning en licht pedagogische hulpverlening is verbeterd en toegankelijk gezinnen in langdurige armoede ontvangen extra ondersteuning	er zijn 6 Ouder Kind Centra in de gemeente. Deze zijn toegankelijk voor alle ouders en bieden opvoedingsondersteuning en licht pedagogische hulp gezondheidsrisico's als gevolg van armoede zijn verminderd	uitvoering van het 'Integraal Jeugdbeleid'; voorbereiding en start van Centrum voor Jeugd en Gezin in 3 wijken, licht pedagogische hulp 0-12 jaar en 12+, Geschoolde Zorg Kinderfonds Armoede, Ouderbijdrage schoolfonds	• het aantal Ouder Kind Centra uitbreiden tot in totaal 6 • inzetten van adequate preventieve pedagogische programma's (Triple P) • uitbreiden Licht Pedagogische Hulpverlening (12+), gericht op jongeren en hun ouders • wachtlijsten LPH voorkomen • continueren en uitbreiden spreekuren en signalering middels Geschoolde Zorg en uitbreiden naar 4 wijken • aansluiting zorgsystemen 12- en 12+ • Ontwikkelen van een interventie 'Armoede en Gezondheid' • Gezondheidsrisico's meenemen in het Armoedepact

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Ongewenst en ongezond gedrag grensoverschrijdend- en voor de gezondheid riskant gedrag wordt veroorzaakt door groepsdruk en de (negatieve) invloed van de peergroup; ouders hebben hier geen greep op <i>Onze ambitie</i> <i>we willen jongeren helpen zich te ontwikkelen tot vrije en verantwoorde burgers en zelfstandige gezonde keuzes te maken</i>	kennisvermeerdering over de consequenties van voor de gezondheid riskant gedrag een betere weerbaarheid van jongeren en een sterker bewust zijn van hun keuzemogelijkheden ouders en scholen nemen verantwoordelijkheid en geven het goede voorbeeld afname van voor de gezondheid riskant gedrag	jongeren kennen de consequenties van gedrag dat voor de gezondheid riskant is jongeren vertonen minder meeloopgedrag scholen treden pro-actief op bij signalen ouders tonen zich bij problemen rondom gedrag van hun kinderen (mede)verantwoordelijk en ondernemen actie jongeren roken minder, drinken minder alcohol, hebben minder onveilige seks	voorlichting weerbaarheidstrainingen interventies ter versterking van positief gedrag deskundigheidsbevordering docenten jeugd- en jongerenwerk spreekt ouders aan op gedrag van hun kinderen opvoedingsondersteuning ouders ter voorkoming van riskant gedrag jeugd- en jongerenwerk, gerichte preventieactiviteiten zoals de Maand van Liefde en Genot	• via peers jongeren opzoeken en voorlichten over de risico's o.a. SOA's, condooms en alcohol • continueren en regisseren/afstemmen succesvolle voorlichtings- en preventieprogramma's • weerbaarheidstrainingen uitbreiden tot meer doelgroepen • continueren en uitbreiden preventieve interventies • opvoedingsondersteuning en informatiepunten in de wijk voor ouders van pubers (beginnend bij groep 6) • bij problemen/overlast door jongeren krijgen ouders een rol • ouders duidelijker op de eigen verantwoordelijkheid wijzen • continueren en uitbreiden succesvolle preventieactiviteiten • een beter toezicht op riskant gedrag

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Roken roken, zowel actief als passief (meerroken) veroorzaakt ernstige gezondheidsproblemen en leidt tot voortijdige sterfte <i>Onze ambitie</i> we willen dat er minder wordt gerookt	steeds meer rokers – met name zwangere vrouwen en ouders – stoppen met roken het aantal jongeren dat begint met roken neemt af ruimtes/gebouwen waarin kinderen en jongeren gedurende langere tijd verblijven zijn rookvrij	in 2010 is het aantal rokers teruggebracht tot 20% (norm VWS) in klas 4 (VO) rookt niet meer dan 20% (norm VWS) sportkantines, winkelcentra en horecavoorzieningen waar veel kinderen en jongeren komen zijn rookvrij	faciliteren ‘Stop-shop’ verslavingspreventie-activiteiten op BaO en VO, voorlichting via Jeugd- en Jongerenwerk	• zorgverleners en organisaties ondersteunen bij activiteiten gericht op stoppen met roken (o.a. verloskundigenpraktijken) • mensen bewust maken van de effecten van meerroken op met name ongeborenen, kinderen en jongeren • continueren succesvolle preventieve interventies en meer richten op specifieke doelgroepen (met name VMBO, meisjes) • afspraken maken met beheerders van sportkantines, winkelcentra en horecavoorzieningen • rookbeleid in subsidievoorwaarden opnemen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Alcoholmisbruik jongeren overmatig alcoholgebruik bij met name scholieren leidt op zowel de korte als de lange termijn tot gezondheidsproblemen zoals hart/ vaatziekten, leverziekten, hersenbeschadiging Korsakov, depressie <i>Onze ambitie</i> we willen dat jongeren onder 16 jaar geen alcohol drinken en dat jongeren vanaf 16 jaar verantwoord alcohol gebruiken	afname van het overmatig alcoholgebruik onder jongeren	het percentage jongeren (klas 2 en 4 VO) dat in de afgelopen vier weken één keer of vaker vijf of meer glazen alcohol heeft gedronken daalt van 42% naar 30%	(verslavings)preventieprojecten gericht op met name BaO en VO, o.m. via buurthuizen (zoals Ik wait wat ik dou) Voorlichting aan aankomende studenten Projecten zoals de Gezonde & Veilige School, Lekker in je schoolvel	• succesvolle preventieve interventies gericht op jongeren continueren • ouders (meer) betrekken bij de verslavingspreventie, ook na overtreding door de jongere • versterken samenwerking met politie, maatschappelijk werk en andere intermediairen • door (vrijwillige) regelgeving alcohol minder gemakkelijk beschikbaar maken voor jongeren

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Seksuele ontwikkeling jongeren de gezonde seksuele ontwikkeling van jonge adolescenten wordt belemmerd door kennistekort in combinatie met onrealistische beeldvorming via de media <i>Onze ambitie</i> we willen dat jongeren zich seksueel gezond ontwikkelen	jongeren en ouders hebben toereikende kennis rondom seksualiteit bij (pre)adolescenten jongeren beschikken over voldoende sociaal-relatieve vaardigheden jongeren en ouders/verzorgers zijn zich bewust van de invloed van de media op de beleving van seksualiteit	seksuele ontwikkeling en relationele vorming zijn onderdeel van het lesprogramma in groep 8 van het BaO en op alle vmbo-scholen het preventieve aanbod wordt in toenemende mate afgenomen het onderwerp is bespreekbaar	implementeren van een lesprogramma op vmbo-scholen voorlichtings/preventie-activiteiten een onderzoek naar de effecten van moderne media op de beeldvorming van jongeren rond seksualiteit en relaties	• continueren implementatie lesprogramma • seksuele voorlichting structureel inbedden in lesprogramma's op basis- en voortgezet onderwijs • kennis van ouders en leerkrachten m.b.t. de 'normale' seksuele ontwikkeling (ook op jonge leeftijd) vergroten • aanleren sociaal-relatieve vaardigheden waaronder het stellen van grenzen (bijv. weerbaarheidstraining, project Girl Power) • bespreekbaar maken van de invloed van de media op de beeldvorming rond seksualiteit en seksuele relaties

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Ongewenste zwangerschappen, HIV en SOA er is sprake van een stijging van ongewenste zwangerschappen, HIV en SOA's <i>Onze ambitie</i> we willen dat jongeren veilig vrijen	meer kennis en betere gedragsvaardigheden met betrekking tot anticonceptie en het voorkomen van SOA's/HIV jongeren gaan veiliger vrijen	het aantal abortussen, HIV-besmettingen en SOA's stabiliseert het condoomgebruik onder jongeren neemt toe met 10%	voorlichtingsactiviteiten per doelgroep, zoals Amor í Salu, Maand van Liefde en Genot, website voorlichtingsactiviteiten	• voorlichting continueren en met name bij vmbo-leerlingen, Antillianen en Arubanen • sekssprekuren op (vmbo-)scholen: laagdrempelige consultatie over anticonceptie en abortus • outreachende voorlichting • continueren voorlichting • beschikbaarheid van condooms bevorderen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Overgewicht de toename van overgewicht is zorgwekkend, met name onder jongeren. Overgewicht leidt tot grote gezondheidsrisico's (hart- en vaatziekten, diabetes type 2, gewichtsklachten en psychosociale problemen) <i>Onze ambitie</i> we willen de toename van overgewicht een halt toe roepen	meer mensen gaan actief bewegen een beter voedingspatroon bij met name kinderen en ouders stadjers zijn zich bewust van het probleem van hun overgewicht	het percentage volwassenen met overgewicht blijft 41%, het percentage kinderen daalt naar 8% (groep 2) resp. 15% (groep 6) het percentage stadjers met overgewicht dat zich hiervan niet bewust is neemt af	aanbieden van extra (sport- en bewegings)activiteiten met name gericht op jongeren (B-slim) projectmatig aanbod ouders preventieactiviteiten (zoals fruit uitdelen) in BaO en VO ondersteuning scholen bij schoolgezondheidsbeleid, ontwikkelen passend aanbod kinderen met overgewicht	• continueren en uitbreiden van het aanbod van (sport- en bewegings)activiteiten, ook gericht op andere doelgroepen, zoals volwassenen, ouderen en ouders van 0-4-jarigen • bevorderen meten van eigen gewicht • middels inrichting van de leefomgeving mensen stimuleren om meer te bewegen • speelplekkenbeleid opwaarderen • in het kader van het fietsbeleid stadjers (en met name kinderen) stimuleren tot meer beweging • continueren van succesvolle preventieactiviteiten, en deze ook richten op nieuwe doelgroepen zoals moeders van jonge kinderen • het geven van borstvoeding stimuleren • bevorderen gezond kantinebeleid scholen en sportaccommodaties

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Slechte voeding een eenzijdig en onregelmatig voedingspatroon leidt vaak tot vitaminetekort, vermoeidheid, concentratieproblemen en slechte gebitten <i>Onze ambitie</i> we willen een gezond voedingspatroon bevorderen	met name gezinnen eten regelmatig en gevarieerd een gezonder aanbod van voedingsmiddelen op scholen en in (sport)kantines	het percentage kinderen dat elke schooldag ontbijt stijgt (in BaO van 90% naar 95%, en in VO van 81% naar 85%) het percentage volwassen stadjers dat voldoet aan de richtlijn rondom groente stijgt van 29% naar 35%, en rondom fruit van 33% naar 40% het aantal kinderen dat voldoet aan deze richtlijn stijgt van 62% naar 65% (BO) resp. van 26% naar 35% (VO) 50% van de scholen heeft een gezond kantinebeleid	voorlichting rondom gezonde voeding in de klas en op ouderavonden subsidieren schoolfruit in het BaO (project Groningse Gruiten) Project 'de Gezonde Schoolkantine' is aangeboden aan het onderwijs	• continueren en uitbreiden van succesvolle interventies in het Basisonderwijs • stimuleren van gezonde-voedingsbeleid voor Peuterspeelzalen, Kinderopvang en naschoolse opvang • belang regelmatig en gevarieerd voedingspatroon benadrukken in trajecten opvoedingsondersteuning • scholen adviseren over en stimuleren tot gezond schoolkantinebeleid • adviseren en stimuleren tot een gezond kantinebeleid in sportaccommodaties en gemeentelijke kantines

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Maatschappelijke problemen door overlast en alcohol er ontstaan maatschappelijke problemen (overlast, huiselijk geweld, verkeersrisico's, maatschappelijke uitval) door overmatig gebruik van alcohol en middelen als cannabis, speed en cocaïne <i>Onze ambitie</i> we willen dat problemen worden aangepakt voordat sprake is van maatschappelijke problemen	Problemen worden eerder gesignaleerd en aangepakt	Er wordt actie ondernomen op elk binnenkomend signaal de overlast neemt af	Op basis van o.m. het beleidsprogramma 'Uit de Goot' zijn er interventie- en buurtteams actief Meldpunt Overlast en Zorg	• verbetering signalering vanuit bestaande structuren (waar mogelijk op wijkniveau) met betrokkenheid van de relevante organisaties • continueren en verbeteren van de afstemming met veiligheidsdiensten (zoals politie) • aanpak organiseren van een toenemende groep overlastveroorzakers met excessief gedrag die buiten alle hulpverlening vallen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Kindermishandeling kindermishandeling kan ernstige gevolgen hebben voor de lichamelijke, psychische en emotionele ontwikkeling, en kan op termijn leiden tot ernstige gedragsproblemen <i>Onze ambitie</i> we willen kindermishandeling voorkomen en als het voorkomt zorgen dat het zo spoedig mogelijk stopt en hulp geboden wordt	een adequate zorgketen ter voorkoming van kindermishandeling	de risicosituaties zijn tijdig in beeld professionals kennen de signalen, onderkennen deze tijdig en weten wat zij hiermee moeten en kunnen doen	Opvoedingsondersteuning ter voorkoming van mogelijke kindermishandeling vertrouwenspersoon op scholen afspraken met hulporganisaties; deskundigheidsbevordering kindermishandeling en de veiligheid van kinderen wordt o.a. meegenomen in het 'Protocol Keten zorg Multiprobleem gezinnen stad Groningen' en het protocol kindermishandeling, Advies- en steunpunt huiselijk geweld	• uitbreiding aanbod opvoedingsondersteuning • de signaleringsvaardigheden en meldingsbereidheid van intermediairen versterken • uitbreiding meldingsmogelijkheden voor kinderen (slachtoffers en hun broertje/zusje/vriend(innen)) • onderzoek mogelijkheden huisbezoek voorschoolse voorzieningen en primair onderwijs • continueren en verbreden reikwijdte protocol ketenzorg multiprobleemgezinnen en handelingsprotocol kindermishandeling • implementeren meldcode kindermishandeling (landelijke wetgeving)

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Huiselijk geweld het langdurig ervaren van geweld door de (ex)partner, maar ook het (met name als kind) getuige zijn daarvan, veroorzaakt ernstige lichamelijke, psychische, emotionele en relationele schade <i>Onze ambitie</i> we willen geweld voorkomen en de schadelijke gevolgen van geweld voor slachtoffers en getuigen beperken	een respectvolle omgang met elkaar, vooral tussen de seksen eerdere interventie bij geweld slachtoffers, daders en getuigen van huiselijk geweld worden adequaat geholpen en geweld wordt beëindigd	kinderen ervaren in elk geval op school een positief en veilig klimaat signalen worden tijdig opgemerkt en leiden tot adequate hulpverlening meldingsbereidheid neemt toe de slachtoffers, daders en getuigen geven aan zich geholpen/gesteund te voelen	programma's als Gezonde en Veilige school, Lang Leve de Liefde cultuurspecifieke programma's doorverwijzing naar hulpverlening Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld, samenwerkingsverband Thuisfront Pilot huisverbod plegers huiselijk geweld Hulpverlening voor slachtoffers	• continueren van succesvolle interventies en verdiepen voorlichting • meer aandacht voor relationele vorming op scholen en buurtcentra • uitbreiden cultuurspecifieke programma's • (signalerings) deskundigheid bevorderen • huiselijk geweld meer bespreekbaar maken • verder ontwikkelen van het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld, voortzetten Thuisfront • slachtoffer- én daderhulpverlening • afstemming over aanpak met politie en justitie • hulpverleningsaanbod ontwikkelen voor met name kinderen die getuige zijn (geweest) van huiselijk geweld
Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Seksueel geweld verkrachting, aanranding, incest en/of seksuele intimidatie leiden op termijn dikwijls tot ernstige en langdurige fysieke, psychische, emotionele en/of relationele problemen <i>Onze ambitie</i> we willen seksueel geweld voorkomen en de schadelijke gevolgen van seksuele geweldservaringen beperken	respectvolle omgang met elkaar, met name tussen de seksen jongeren beschikken over voldoende sociaal-relatieve vaardigheden Situaties van seksueel geweld worden tijdig gesignaleerd en slachtoffers worden snel doorverwezen naar hulpverlening een optimale hulpverlening	alle scholen (VO) hebben een protocol voor een veilig en positief klimaat op school jongeren geven aan dat zij beter kunnen omgaan met seksualiteit en relaties signalen over seksueel geweld worden opgepakt het aanbod aan hulpverlening is verruimd en afgestemd op de behoefte van de doelgroepen	programma's als Gezonde en Veilige school voorlichtings-/preventie-activiteiten zoals Lang Leve de Liefde, Girl Power doorverwijzing naar hulpverlening vertrouwenspersoon migrantenprostitutie hulpverlening aan (jeugdige) slachtoffers en daders STSGG	• continueren en uitbreiden van de voorlichting • aanleren sociaal-relatieve vaardigheden waaronder het stellen van grenzen (bijv. weerbaarheidstraining) • deskundigheidsbevordering • afspraken maken over meldingsplicht door politie, medici, maatschappelijk werk en andere hulpverleners • verbetering registratie en verwijzing • continueren functie vertrouwenspersoon migrantenprostitutie • voortzetten en uitbreiden van hulpverlening voor met name jeugdige slachtoffers • de samenwerking en afstemming tussen betrokken organisaties versterken

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Loverboys slachtoffers van loverboys kampen met ernstige fysieke klachten (t.g.v. mishandeling, SOA), psychische klachten (laag zelfbeeld t.g.v. gedwongen prostitutie, depressies, angst) en emotionele klachten (verstoorte seksuele ontwikkeling) <i>Onze ambitie</i> <i>we willen voorkomen dat jongeren slachtoffer worden van loverboys en gedwongen prostitutie</i>	Beter inzicht in het aantal slachtoffers van gedwongen jeugd-prostitutie/uitbuiting toename van meldingsbereidheid door politie en hulpverleningsinstellingen een sluitende aanpak van gedwongen jeugdprostitutie door politie en zorginstellingen Een proactieve aanpak in het VO	het aantal slachtoffers is in kaart gebracht er wordt in een vroeg stadium gemeld en geregistreerd slachtoffers worden tijdig en adequaat geholpen het aantal slachtoffers van loverboys neemt af, jongeren voelen zich veiliger op school	projectontwikkeling (Boze wolven en kleine meisjes) hulpverlening aan risicomeiden projecten zoals Maand van Liefde en Genot en de Gezonde&Veilige School	• systematisch registreren van daders en slachtoffers • onderzoeken van redenen voor onverklaarbaar schoolverzuim VO • verdere uitvoering van het bestaande projectplan • deskundigheidsbevordering uitbreiden naar leerkrachten • duidelijke afspraken maken tussen politie en zorginstellingen • hulpverleningsstructuur helder maken • uitbreiden crisisplaatsen en woonbegeleiding • ontwikkeling en implementatie (beeldend) voorlichtingsmateriaal • continueren succesvolle projecten en uitbreiden naar specifieke doelgroepen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Verwaarlozing en mishandeling ouderen ouderen in een zorgafhankelijke positie lopen een verhoogd risico op verwaarlozing, fysieke en psychische mishandeling en (financiële) uitbuiting <i>Onze ambitie</i> <i>we willen een afname van het aantal slachtoffers</i>	meer inzicht in de aard en omvang van het probleem er wordt adequaat gesignaleerd en de hulpverlening sluit aan risicovolle (mantelzorg)situaties worden voorkomen	er is inzicht in de aard en omvang slachtoffers voelen zich geholpen/gesteund aantal slachtoffers neemt af, mantelzorgers voelen zich ondersteund	hulp wordt geboden, maar is nog niet expliciet op de problematiek gericht, voorlichtingsactiviteiten provinciaal coördinatiepunt voor Vrijwillige Thuishulp en Mantelzorg Groningen	• systematisch registreren • continueren voorlichting aan burgers en intermediairen, gericht op het bespreekbaar maken en herkennen van het probleem • een punt realiseren met een regisserende en afstemmende functie • systematische hulpverlening, (aan slachtoffers en daders) o.m. door organiseren lotgenotencontact en individuele steun • ondersteuning en facilitering van mantelzorgers • toeleiding naar professionele hulp • uitbreiding aanbod respijtzorg

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Pesten met name bij kinderen & jongeren leidt gepest worden tot langdurige psychische en psychosociale schade. Van de pesters glijdt een groot deel later af naar vandalisme en criminaliteit <i>Onze ambitie</i> we willen dat er minder gepest wordt met name onder schoolgaande jeugd	scholen nemen verantwoorde- lijkheid in het voorkomen van pestsituaties een systeem van contact- personen pesten op scholen VO ouders van gepeste kinderen én van pesters worden ondersteund	op alle scholen is een beleidsplan pesten beschikbaar en toegepast alle scholen (VO) hebben een contactpersoon pesten aangewezen ouders weten waar ze terecht kunnen en voelen zich gesteund	het consultatieteam pesten geeft o.a. trainingen en ondersteuning bij invoering pestprotocol op school preventieactiviteiten op VO-scholen 'Fair play' is één van de drie speerpunten van het project B-slim consultatieteam pesten is ook voor ouders aanspreekbaar	• continueren en beter regisseren succesvolle preventieactiviteiten • continueren van het ondersteunen en toerusten van beroepskrachten bij pesten • borgen overgang van BAO naar VO middels een training • meer bekendheid consultatieteam bij scholen • beleidsplan pesten invoeren op scholen • onderzoeken van mogelijkheden om de voorzieningen van het consultatieteam 'dwingend' op te leggen bij alle scholen (proactief te werken i.p.v. alleen reactief) • meer bekendheid verwerven bij ouders over bestaan consultatieteam en spreekuur • onderzoeken mogelijkheden nieuwe media bij aanpak pesten

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Verslechtering gebitten afname van tandartsbezoek, mede door de nieuwe Zorgwet, leidt tot verslechtering van gebitten <i>Onze ambitie</i> we willen voorkomen dat gebitten van kinderen en jongeren onnodig verslechteren	toename van het aantal kinderen en jongeren dat tweemaal per jaar de tandarts bezoekt	55% van alle 2-jarigen gaat naar de tandarts het percentage kinderen met een gaaf gebit stijgt	Beperkte voorlichting BAO	• voorlichting uitbreiden met als doelgroepen ouders, consultatiebureaus, kinderen en jongeren

DEELPROGRAMMA

EEN GEZONDE ZORG

Een adequate, laagdrempelige en op de behoefte afgestemde zorg is, zeker voor kwetsbare groepen, een belangrijke voorwaarde voor het handhaven van de kwaliteit van leven als de gezondheid slechter wordt. We doelen dan op mensen uit specifieke subgroepen die het om verschillende redenen niet op eigen kracht redden, die meestal moeilijk te bereiken zijn en voor wie een extra inspanning nodig is. We moeten natuurlijk

oppassen voor generalisatie en stigmatisering: de zorgbehoefte neemt toe met de leeftijd, maar niet alle ouderen zijn zorgafhankelijk, en de meeste verslaafden veroorzaken geen overlast. Anderzijds blijkt een aantal gelijke problemen van toepassing op meerdere kwetsbare groepen. Niet alleen gehandicapten kunnen afhankelijk zijn van mantelzorg, maar ook ouderen en chronisch zieken. De ontoegankelijkheid van zorginstellingen is niet alleen een probleem voor dak- en thuislozen, maar ook voor groepen allochtonen en onverzekerde vreemdelingen.

Om te voorkomen dat mensen buiten de boot vallen, willen wij binnen het (beperkte) gemeentelijke speelveld waar nodig en mogelijk een vangnet bieden, en in ieder geval een sluitende aanpak van hulpaanbod en voorzieningen bevorderen. Signalering van onvoldoende zorg en de onvervulde zorgbehoefte is hiervoor een randvoorwaarde. In ons streven om mensen uit de gevarenzone te houden, richten wij ons sterk op het bereiken van risicogroepen, op de woonsituatie en op maatschappelijke participatie.

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Samenhang in de zorg er vindt onvoldoende afstemming plaats in het aanbod van zorgvoorzieningen, waardoor vooral kwetsbare gezinnen met meervoudige problematiek niet adequaat worden geholpen <i>Onze ambitie</i> we willen samenhang in de zorg versterken	verergering van problemen wordt voorkomen door vroegtijdige signalering en een beter inzicht in het hulptraject rondom het kind mensen zonder hulpvraag ontvangen de zorg die zij nodig hebben elk gezin dat dat nodig heeft ontvangt een op maat gesneden langdurig hulpaanbod	informatie is beschikbaar, bruikbaar en toegankelijk voor betrokken hulpverleners Afname van het aantal meldingen bij het Meldpunt Overlast en het OGGz-team voor 2011 ontvangt 60% van de multiprobleemgezinnen (van de 250 die in beeld zijn anno 2004) adequate combinaties van zorg: één gezin, één plan, één team	elektronisch registreren via één registratiesysteem voor Zorg-adviesteam Project Geschoolde zorg in twee wijken samenwerkingsverband OGGz 'Protocol Ketenzorg Multiprobleem gezinnen stad Groningen', gezinscoaches (o.a. Antilliaanse en Arubaanse gezinscoach), Basiszorg in de Buurt	• coaching eerstelijns-intermediarissen in signaleren probleemgezinnen en contactlegging met hulpverlening • meewerken aan het EKD (één elektronisch kinddossier) • meewerken aan een verwijzindex • uitbreiden van project geschoolde Zorg naar meer wijken • continueren OGGz-platform • opvoedingsondersteuning en toeleiding, o.m. in het kader van de WMO • voor de zogenoemde niet 'leerbare' gezinnen langdurige ondersteuning beschikbaar maken die gebaseerd is op leun-steun contacten • continueren ondersteuning door gezinscoaches, BIB en protocol Ketenzorg

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Weg naar de zorg wordt niet gevonden een groeiende groep burgers met een zorgvraag weet door versnippering, specialisatie en digitalisering de weg naar de zorg onvoldoende te vinden <i>Onze ambitie</i> we willen dat burgers de weg naar de zorg weten te vinden	inzicht in aard en omvang van het probleem een zo'n laagdrempelig mogelijke toegang tot de zorg ('no wrong door')	de knelpunten zijn helder in beeld een deel van de gevonden knelpunten is opgelost	samenwerkingsverband OGGz projecten erbij horen/uit de Goot inrichten Zorgloket Steunpunt Mantelzorg huisbezoek 75+ ouderadvieswerk STIP zoals in Vinkhuizen en Corpus	• inventarisatie knelpunten • Openstellen en bekendmaken van het Zorgloket • Afstemming Zorgloket – wijkmeldpunten Overlast & Zorg/ Steun- en informatiepunten (STIP's) • Haalbaarheidsonderzoek consultatiebureau ouderen • Overdracht en coördinatie zorgdossiers verbeteren • Uitbreiden huisbezoek en criteria heroverwegen • Uniformeren bestaande meldpunten, zoals het Meldpunt Overlast&Zorg • Evaluatie en eventueel uitbreiden steunpunten • Specifieke inzet gericht op laaggeletterden

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Gezondheidsrisico's mensen met psychische stoornis/verslaving mensen met psychiatrische, psychosociale en/of verslavingsproblematiek lopen gezondheidsrisico's omdat zij niet in staat zijn (tijdig) de juiste keuzes te maken; soms leidt dit tot risico's voor de volksgezondheid (bijv. TBC) en ontwikkelingsschade bij kinderen <i>Onze ambitie</i> we willen deze mensen helpen om zoveel mogelijk 'gezonde' keuzes te maken en ontwikkelingsschade bij kinderen voorkomen	tijdige onderkenning van gezondheidsrisico's empowerment en rehabilitatie van de doelgroep betere afstemming van de verschillende interventies binnen het hulpverleningscircuit, met name als er kinderen betrokken zijn	hulpverleners worden regelmatig getraind in de (tijdige) onderkenning van psychische- en/of verslavingsproblemen het aantal te late meldingen bij het AMK met een relatie tot deze problematiek neemt af cliënten zijn minstens even tevreden over de ontvangen zorg als in het referentiejaar 2006 er is een sluitend aanbod aan opvoedingsondersteuning voor mensen met psychische en/of verslavingsproblemen	samenwerkingsverband OGGz spreken maatschappelijke opvang diverse organisaties voeren 'drang- en dwang' maatregelen uit, maar samenwerking is niet optimaal hulpverlening aan ouders met psychische en/of verslavingsproblemen hun kinderen zorgafstemming middels protocol Ketenzorg voor multiprobleemge-zinnen	• Inbedden preventieprogramma's in bestaande structuren • samenwerken met nutsbedrijven • wijkgericht werken op basis van ketenaanpak • uitbreiden scholing • uitbreiden casemanagement en outreachend werken bij de 2de lijnsinstellingen • kennisuitwisseling en uitbreiding zelfbeschikkingscontracten • uitbreiden scholing en uitwisseling expertise 'drang- en dwang' maatregelen • continueren en verder ontwikkelen van bestaande hulpverlening • continueren van de zorgafstemming

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Voorzieningen voor ouderen zelfstandig wonende ouderen ontvangen niet altijd de zorg die zij behoeven omdat de voorzieningen niet in de wijk aanwezig zijn <i>Onze ambitie</i> we willen dat ouderen de regie over het eigen leven houden, in de eigen woonomgeving	een basispakket aan ondersteunende voorzieningen voor ouderen die dit nodig hebben	voor de hele stad is een basispakket aan ondersteunende voorzieningen beschikbaar in 9 wijken is een servicezone met extra voorzieningen	in Zorgen voor Morgen 1 is de toekomstige vraag naar woningen voor ouderen in beeld gebracht, in Zorgen voor Morgen 2 onze visie. Het gewenste programma op wijkniveau is deels in voorbereiding en in uitvoering.	• verder op elkaar afstemmen van wonen, zorg- en welzijnvoorzieningen • een betere zorginfrastructuur ontwikkelen (servicezones) • doorgaan met het creëren van voldoende passende woonruimte voor ouderen, met bijzondere aandacht voor specifieke woonwensen van allochtone ouderen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Overbelasting mantelzorg er ontstaat in toenemende mate overbelasting bij het (schaarse) mantelzorg-potentieel <i>Onze ambitie</i> we willen helpen voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken	overbelasting van de mantelzorger zichtbaar maken een beter aanbod van faciliteiten en respijtzorg (een tijdelijke vorm van ontlasting van de zorg) naar aanleiding van bovenstaande inventarisatie	er bestaat een goed beeld van de aard en omvang van de problematiek er is een pakket aan faciliteiten en samenhangend aanbod van respijtzorg beschikbaar	er is een screeningslijst ontwikkeld voor het bepalen van overbelasting bij mantelzorgers diverse (professionele en vrijwillige) organisaties bieden respijtzorg aan	• de screeningslijst breed uitzetten en het gebruik ervan faciliteren en stimuleren • uitbreiding van de faciliteiten voor mantelzorgers • bekendheid van deze faciliteiten vergroten • arrangementen van respijtzorg maken en via Steun en Informatie Punten integratie met het wijkwerk bewerkstelligen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Zorg en niet-westerse allochtonen (preventieve) zorgvoorzieningen zijn dikwijls te weinig cultuurspecifiek, en houden onvoldoende rekening met diversiteit in de beleving van ziekte&gezondheid <i>Onze ambitie</i> we willen dat de zorg voor alle burgers toegankelijk en effectief is	allochtonen weten hoe de zorg werkt en maken daar effectief gebruik van hulpverleners kunnen omgaan met diversiteit in beleving van ziekte en gezondheid	hulpverleners geven aan dat allochtonen met de juiste vraag en op het juiste moment bij hen komen allochtonen voelen zich begrepen en geholpen in curricula van relevante opleidingen wordt gericht aandacht gegeven aan dit thema	voorlichting over het zorgsysteem bij inburgering Empowermentprojecten Coördinatiepunt Voorlichting Eigen Taal&Cultuur (VETC) Interculturalisatieprojecten voor instellingen en professionals	• continueren en uitbreiden voorlichting naar meer groepen • signalen van 'mismatch' tussen zorgvraag van allochtonen en aanbod van hulpverleners beter opvangen en wegzetten • ontwikkeling model voor ondersteuning allochtonen én hulpverleners bij zorgcontacten • deskundigheids- en vaardigheidsbevordering hulpverleners • ontwikkeling model voor ondersteuning allochtonen én hulpverleners bij zorgcontacten

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Onverzekerde burgers mede ten gevolge van de Zorgwet groeit de groep onverzekerde burgers; naast individuele gezondheidsproblematiek vormt dit ook een risico voor de volksgezondheid <i>Onze ambitie</i> <i>we willen voorkomen dat onverzekerde burgers een gevaar voor de volksgezondheid vormen</i>	Beter inzicht in aard en omvang van de problematiek alle burgers zijn verzekerd	Het inzicht is verkregen zo min mogelijk burgers zijn onverzekerd voor zorgkosten	Beperkte monitoring problematiek onverzekerde illegalen minima kunnen kiezen voor een collectieve verzekering	• monitor uitbreiden • afspraken met zorgverzekeraars over signalering betalingsachterstanden en hoe daar mee om te gaan • zoektocht naar mogelijkheden om premies zorgverzekering voor alle uitkeringsgerechtigden rechtstreeks te betalen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Zorg en illegalen (kinderen van) illegalen ontvangen onvoldoende zorg bij grote gezondheidsproblemen als gevolg van stress omdat zij geen beroep (durven) doen op de zorgmogelijkheden; hierdoor ontstaat tevens een risico voor de volksgezondheid <i>Onze ambitie</i> <i>we willen dat alle illegalen de zorg krijgen waar ze recht op hebben en die ze nodig hebben</i>	onverzekerde illegalen zijn geïnformeerd over de mogelijkheden voor het verkrijgen van medisch noodzakelijke zorg en weten deze te vinden Hulpverleners zijn bereid onverzekerde illegalen te helpen	onverzekerde illegalen geven aan over voldoende informatie te beschikken meldingen van gevraagde, maar geweigerde hulp komen alleen nog incidenteel voor	Intermediaire organisaties zijn op de hoogte gesteld van de bestaande regelingen Uitvoering van de declaratieregeling voor hulpverleners (Stichting Koppeling) Samenwerking in het Medisch Netwerk Zorg voor Onverzekerde Vreemdelingen (MNZOV)	• Voorlichting aan onverzekerde vreemdelingen via intermediaire organisaties zoals Inlia en de stichting Noodopvang • Voortzetting regeling • Voortzetting MNZOV • Monitoring en voorlichting aan hulpverleners • Proactieve aandacht voor ziekmakende gevolgen van de situatie waarin veel onverzekerde vreemdelingen verkeren

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Druk op voorzieningen rond onderwijs door de toename van gedrags- en ontwikkelingsproblemen bij kinderen en jongeren neemt de druk op de zorgverlenende voorzieningen rond het onderwijs toe <i>Onze ambitie</i> we willen de druk op de zorgverlenende voorzieningen rond het onderwijs helpen wegnemen	gedrags- en ontwikkelingsproblemen worden in een vroeg stadium onderkend en aangepakt het beschikbare hulpaanbod wordt efficiënter benut en beter op maat gesneden	kinderen met gedrags- en ontwikkelingsproblemen zitten in een zorgcircuit ouders en intermediairen zijn tevreden over het hulpaanbod	vroegsignalering Zorgadviesteams SEV-project Vinkhuizen en Paddepoel	• Vroegsignalering verbeteren en sluitend maken • inzetten van adequate preventieve pedagogische programma's (Triple P) • de structuur van zorgadviesteams voor 0-19 jarigen formaliseren en dekkend maken • deskundigheidsbevordering intermediairen (met name in het Peuterspeelzaalwerk en Kinderopvang) m.b.t. het signaleren van- en het omgaan met kinderen met gedrags- en ontwikkelingsproblemen

Wat is het probleem?	Wat willen we bereiken?	Wanneer zijn we tevreden?	Wat doen we nu al?	Waar zoeken we de mogelijke oplossing?
Spraak/taalachterstand als gevolg van spraak/taal-achterstand op jonge leeftijd ontstaan gedragsproblemen en emotionele stoornissen in de ontwikkeling van kinderen <i>Onze ambitie</i> we willen dat deze problemen in elk geval niet ontstaan of verergeren doordat spraak/taalstoornissen niet tijdig worden opgemerkt en/of onbehandeld blijven	er wordt tijdig adequate, zo nodig logopedische hulp geboden aan kinderen met een (beginnende) spraak/taalachterstand	spraak/taalachterstand wordt tijdig gesignaleerd 80% van alle kinderen die logopedische hulp nodig hebben worden geholpen	Logopedische ondersteuning m.b.t. signalering en advisering van leerkrachten en ouders	• continueren ondersteuning signalering en advisering leerkrachten en ouders • heroriëntatie op inzet preventieve logopedie en vormen van logopedische begeleiding

6. UITVOERINGSSTRUCTUUR

Verantwoordelijkheid

Een integraal beleidsprogramma brengt met zich mee dat de werkzaamheden worden voorbereid en uitgevoerd door meerdere gemeentelijke diensten. Voor de uitvoering van 'Gezonder Zorgen I' is daarom geen aparte projectorganisatie opgezet maar gewerkt via de bestaande lijnen van de diensten. Uit de evaluatie is echter gebleken dat er te weinig centrale sturing op de uitvoering was, met name rondom de niet reguliere, nieuwe taken. Daarnaast waren rollen en verantwoordelijkheden niet voldoende duidelijk. Dit heeft zijn weerslag gehad op het draagvlak. Gedeelde verantwoordelijkheid kan dus leiden tot onduidelijkheid en gebrek aan samenhang in de uitvoeringsstructuur.

Zonder nu een uitgebreide projectorganisatie voor de uitvoering van 'Gezonder Zorgen II' op te zetten, willen we voorafgaand aan de uitvoering een aantal afspraken maken. We willen de verantwoordelijkheden helder toedelen. Op interventieniveau en soms zelfs op activiteitsniveau bepalen we welke gemeentelijke dienst verantwoordelijk dan wel leidend is in de uitvoering. Deze dienst maakt vervolgens helder hoe de coördinatie, zowel binnen de eigen dienst als in de samenwerking met partnerorganisaties, is geregeld.

Om de samenhang in de uitvoering van het integrale programma te verzekeren, wordt gedurende de gehele looptijd een coördinatie-structuur gevormd met vertegenwoordigers van de betrokken diensten. De Hulpverleningsdienst/GGD vervult binnen deze structuur een centrale rol. Zij is in het algemeen verantwoordelijk voor de afstemming, het beschrijven van de voortgang, het opstellen van nieuwe uitvoeringsplannen, het bewaken van het eigen Gezonder Zorgen-budget en voor de communicatie óver 'Gezonder Zorgen II'. Voor de borging van de samenhang wordt gebruik gemaakt van de coördinatiestructuur.

Daarnaast willen we ook de meest betrokken maatschappelijke organisaties betrokken houden door hen als klankbordgroep één of - indien nodig - meerdere keren per jaar te raadplegen. Dat geldt in het bijzonder voor de adviesraden en patiënten-organisaties, die wij in de reguliere overlegsituaties graag ook over het gezondheidsbeleid spreken.

Door deze wijze van werken kunnen we de samenhang en communicatie waarborgen en de verantwoordelijkheden goed verdelen. Het ligt voor de hand dat de vijf meest betrokken diensten hierin actief blijven. Dat zijn naast de HVD/GGD de diensten Sozawe, Milieudienst, OCSW en RO/EZ. Het vraagt wel om een structurele inzet van de verschillende diensten ten behoeve van 'Gezonder Zorgen II'.

Jaarplannen

Op hoofdlijnen is het Groninger gezondheidsbeleid voor de komende vier jaren beschreven (zie hoofdstuk 5). De concrete activiteiten zijn echter nog niet vastgelegd. Gezondheidsbeleid is dynamisch en permanent in ontwikkeling. Door het beleid alleen op hoofdlijnen voor vier jaar vast te leggen, blijft er ruimte over om in jaarplannen in te spelen op deze ontwikkelingen. Daarnaast zijn er maar liefst 31 gezondheidsproblemen benoemd. Als we die allemaal tegelijk willen aanpakken, trekken we een te grote broek aan. Dus faseren we de uitvoering in de jaarplannen.

In de jaarplannen wordt ook de prioriteit zichtbaar die de raadscommissie Onderwijs & Welzijn aan de benoemde problemen heeft gesteld. De succesvol gebleken activiteiten worden van middelen voorzien en aangevuld met nieuwe activiteiten. Het jaarplan beschrijft concreet de activiteiten, de doelgroepen, de budgetten, de werkprocessen, zoals planning en monitoring, en de communicatieplannen. Het College stelt de jaarplannen voor de uitvoering telkens op hoofdlijnen vast binnen het bestek van de programmabegroting.

Wijkgericht werken

We werken als gemeente aan vitale wijken. Vanuit diverse gemeentelijke taken en doelen wordt er in wijken inzet gepleegd, niet alleen vanuit gezondheidsbeleid. Om zoveel mogelijk meerwaarde te behalen en wijkspecifieke problemen aan te pakken, werken we wijkgericht. Samen met burgers en maatschappelijke organisaties bepalen we een op maat gesneden aanpak per wijk. De verschillende activiteiten en taken van de gemeentelijke diensten en maatschappelijke organisaties worden dan op elkaar afgestemd. Dit houdt in dat we per wijk de verschillende activiteiten van 'Gezonder Zorgen II' op elkaar afstemmen, maar ook dat we deze Gezonder Zorgen-activiteiten afstemmen op de activiteiten uit andere gemeentelijke beleidsprogramma's. De prioriteit ligt bij de kwetsbare wijken. Dit betekent dat de gemeentelijke inzet per wijk verschilt, ook die op het gebied van gezondheid. In de jaarplannen van 'Gezonder Zorgen II' zal duidelijk worden in welke wijk(en) welke gezondheidsactiviteiten op integrale wijze worden ingezet.

7. VOLGEN VAN DE UITVOERING

Als gemeente zetten we in op de activiteiten met het grootste maatschappelijk rendement, daar waar we de meeste gezondheidswinst verwachten. Dus stellen we realistische doelen en richten hier onze activiteiten op. Globaal zijn er drie soorten doelen.

- Doelen die zich niet lenen tot meten/evalueren. Hiervan zal er geaccepteerd moeten worden dat er alleen informatie kan worden verstrekt over de voortgang van de activiteiten. Zijn de activiteiten uitgevoerd, dan kan aangenomen worden dat de activiteiten bijgedragen hebben aan het resultaat.
- Doelen die zodanig SMART² te formuleren zijn dat vooraf duidelijk is, wanneer het doel bereikt is. Vaak betekent dit overigens wel dat er, voordat de interventie wordt ingezet, de stand van zaken in kaart moet worden gebracht (nulmeting).
- Doelen die zich lenen voor een inhoudelijke evaluatie. Hiertoe dient een apart onderzoeksvoorstel te worden uitgewerkt. Een dergelijk onderzoek heeft een meerjarig karakter en vereist een gedegen meetsysteem. Er lenen zich slechts enkele doelstellingen van 'Gezonder Zorgen' voor een dergelijke evaluatie. Daarbij is een kanttekening op z'n plaats: het is soms wel mogelijk om veranderingen in de gezondheidstoestand te meten, maar die veranderingen zijn niet altijd rechtstreeks toe te schrijven aan het gevoerde beleid.

Primair willen we als gemeente weten of de activiteiten zijn uitgevoerd zoals voorgenomen. Daarnaast zullen we de vorderingen rondom de SMART-geformuleerde doelen monitoren. Mogelijk voeren we voor één of twee doelen een diepgaande inhoudelijke evaluatie uit.

De keuze voor de te monitoren doelstellingen wordt mede bepaald door de programmabegroting en de Inspectie Volksgezondheid. In de programmabegroting (vast onderdeel van de beleids- en begrotingscyclus van de gemeente) zijn namelijk enkele van de doelen van 'Gezonder Zorgen II' opgenomen. Ook de Inspectie Volksgezondheid toetst of ons gezondheidsbeleid de beoogde effecten heeft en richt zich hierbij nadrukkelijk op de landelijk geformuleerde speerpunten. Om de gewenste gegevens te achterhalen, maken we zoveel mogelijk gebruik van bestaande onderzoeken naar de gezondheidstoestand van de stadgers (zoals de gezondheidsenquête, de leefbaarheidsmonitor).

Net als bij het beleidsprogramma 'Gezonder Zorgen I', willen we na vier jaar 'Gezonder Zorgen II' weten hoe het proces verlopen is. Zo kunnen we succesfactoren in een volgend programma meenemen en lering trekken uit de zaken die minder goed zijn verlopen. De daadwerkelijke meetmomenten laten we zoveel mogelijk aansluiten bij de bestaande beleids- en verantwoordingscyclus van de gemeente, de jaarlijkse programmarekening en -begroting.

---

² SMART = Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden

8. COMMUNICATIE

Een belangrijke les, geleerd uit de evaluatie van 'Gezonder Zorgen I', luidt: 'zorg voor voldoende - vooral ook politieke - aandacht voor 'Gezonder Zorgen' gedurende de hele looptijd van het programma'. Gezondheid op de agenda houden vereist continu en consequent de aandacht: regelmatig communiceren óver 'Gezonder Zorgen II'. Deze paragraaf beschrijft uitgangspunten voor de communicatie; de concrete uitwerking zal worden beschreven in de verschillende jaarplannen.

Doel van ons communicatiebeleid is dat gezondheid een thema wordt én blijft in Groningen. We hebben het hier dus niet over inhoud van de gezondheidsvoorlichting aan de burger. Communicatie óver 'Gezonder Zorgen II' ondersteunt en versterkt de uitvoering van het gezondheidsbeleid. En we hopen natuurlijk op een sneeuwboleffect, dat gezondheid op alle relevante beleidsterreinen een rol speelt bij beslissingen. Niet alleen bij de beslissingen van de gemeente, maar ook bij de beslissingen die individuele burgers en organisaties nemen met betrekking tot hún gezondheid en die van anderen. We willen stadjes bewuster maken van de positieve invloed van gezonder leven op hun welbevinden. Dat kan door hen te informeren, maar vooral door hen te betrekken bij (de uitvoering van) het gezondheidsbeleid. Zo laten wij stadjes zien wat de gemeente doet en wat zij zelf kunnen doen.

We maken een onderscheid in externe en interne communicatie, maar willen daarbij benadrukken dat het onderscheid niet zwart-wit is. De interne communicatie (gericht op de gemeente en de samenwerkende partners) moet er nadrukkelijk aan bijdragen dat de externe communicatie (gericht op de stadjes) vorm krijgt en succesvol wordt. De communicatie ‘intern’ richt zich in de eerste plaats op de professioneel betrokkenen en dient ertoe hen te informeren over wat er onder de vlag van GZII gebeurt. Die professioneel betrokkenen zijn: de gemeenteraad van Groningen, de verschillende inhoudelijk betrokken ambtenaren en alle uitvoerende instanties.

Regelmaat in de communicatie is belangrijk. Regelmaat willen we verkrijgen door in de bestaande beleidscyclus van de gemeente kansrijke communicatiemomenten voor GZII aan te wijzen. De voortgangsrapporten en de nieuwe Gezonder Zorgen-jaarplannen zijn voorbeelden van zulke momenten. Waar dat maar kan, willen wij de boodschap positief brengen – dat zal immers eerder leiden tot gewenst gedrag. Ook boodschappen die nu nog niet te voorspellen zijn – bijvoorbeeld als er wat te vieren valt – willen wij graag delen.

De boodschap varieert niet alleen van tijd tot tijd, maar ook van doelgroep tot doelgroep. Om de doelgroepen te bereiken, zetten we een mix van communicatiemiddelen in. Uitgangspunt is dat de informatie telkens herkenbaar is en een duidelijke afzender heeft: de gemeente Groningen. Hiervoor maken we zoveel mogelijk gebruik van bestaande communicatiemiddelen: de gemeentelijke website, wijkgesprekken, de lokale media en de digitale nieuwsbrief.

Een juiste communicatiestrategie kan het gezondheidsbeleid dicht bij de mensen brengen en een gezicht geven. In de totstandkoming van het nieuwe beleid gebeurt dat al in de vorm van participatie door belangenorganisaties. En over participatie gesproken: wij hebben goede ervaringen opgedaan met wijkgesprekken over gezondheid. Deze gesprekken willen we ook bij de uitvoering van het beleid voortzetten om gezondheid bij de burger op de agenda te krijgen en te houden. Kennis en ‘tentakels’ in de stadse samenleving kunnen we goed gebruiken om onze boodschap te brengen.

‘Gezonder Zorgen II’ wordt zo ook: gezond betrokken!

9. FINANCIËN

Om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen en in het kader van het streven naar een doorzichtig beleid wordt in deze nota het financiële kader op hoofdlijnen weergegeven. In de opeenvolgende jaarplannen worden activiteiten aan budgetten gekoppeld.

De financiering van het lokaal gezondheidsbeleid geschiedt deels 'direct' uit de eigen begrotingsmiddelen van de Hulpverleningsdienst (HVD), maar voor een groot deel ook 'indirect' uit middelen van andere diensten. Voor een effectief en sluitend gezondheidsbeleid zijn de reguliere budgetten die beschikbaar zijn binnen de andere sectoren dus van groter belang. Als alle betrokken diensten rekening houden met gezondheidseffecten bij het inzetten van die budgetten wordt een optimaal maatschappelijk rendement behaald uit de beschikbare middelen. Gezondheidsbeleid is zo écht intersectoraal beleid. Gemeentelijke diensten volgen voor de besteding van gelden, dus ook voor gezondheid, een eigen besluitvormingstraject. Het College stelt de jaarplannen voor de (financiering van de) uitvoering telkens op hoofdlijnen vast binnen het bestek van de programmabegroting.

Het jaarlijkse budget dat de HVD ter beschikking staat voor de coördinatie van het lokaal gezondheidsbeleid en voor de uitvoerende activiteiten van of gecoördineerd door de GGD in het kader van 'Gezonder Zorgen', beslaat de komende vier jaar 225.000 euro. Vanaf 1 januari 2007 treedt de WMO in werking en worden er budgetten van het Rijk naar de gemeente overgeheveld, waaronder ook het budget voor de collectieve preventieve geestelijke gezondheidszorg, een jaarlijks budget van 107.000 euro. Dit bedrag is toegevoegd aan de uitvoeringsbudgetten van GZII.

Daarnaast willen we zoveel mogelijk middelen vinden uit bestaande subsidiemogelijkheden, bijvoorbeeld subsidies die voortvloeien uit de preventienota van VWS, om op deze manier extra te kunnen investeren in gezondheid.

BIJLAGEN

- The making of 'Gezonder Zorgen II'
- 'De meetlat van Paas'
- Het gezondheidsmodel van Lalonde
- Karakter lokaal gezondheidsbeleid
- Overzicht van de wettelijke GGD-taken
- Schema: samenhang activiteiten en visie

THE MAKING OF: GEZONDER ZORGEN II

Op basis van de evaluatie het eerste beleidsprogramma is besloten 'Gezonder Zorgen' een vervolg te geven, 'Gezonder Zorgen II'.

Uit de evaluatie bleek dat een vervolg op deze nota zeker de waardering en steun van alle betrokkenen kan verwachten. De gezondheidsthema's van destijds zijn nog steeds actueel en verdienen dan ook terug te komen in een nieuwe nota. De visie op gezondheid is niet wezenlijk veranderd en behoeft slechts actualisatie. Afgesproken is wel dat de leerpunten uit het eerdere beleidsprogramma worden meegenomen en dat ook de succesvolle interventies uit de vorige nota terugkomen.

De evaluatie van 'Gezonder Zorgen I' leert ons dat de samenwerking goed was, maar dat er ook enkele verbeterpunten zijn. De uitvoeringsstructuur valt te verbeteren door vooraf helder de rollen,

taken en bevoegdheden voor iedereen te omschrijven. Het budgettaire kader verdient een belangrijke plaats in de nota, zodat duidelijk is welke activiteiten uit regulier of geormerkt budget worden betaald. Ook wordt aanbevolen vaker en beter te communiceren over de stand van zaken rondom uitvoering, problemen en, niet te vergeten, de successen.

'Gezonder Zorgen II' is dan wel een vervolg, maar over de inhoud is goed nagedacht. De coördinatie van het opstellen van deze gezondheidsnota ligt bij de HVD/GGD. 'Gezonder Zorgen' is een integraal en intersectoraal beleidsprogramma. De HVD/GGD heeft de nota dan ook in nauwe samenwerking met andere gemeentelijke diensten opgesteld, namelijk met Milieudienst, Sozawe, OCSW en RO/EZ.

evaluatie
Gezonder Zorgen

verzamelen
actuele
gezondheidsproblemen
o.a. gezondheidsprofiel

1e expertmeeting:
becomentariëren
problemen

lijst met 40
gezondheidsproblemen

Raadscie.
selecteert & prioriteert
problemen

wijkgesprekken in
Beijum,
De Hunze, Paddepoel,
De Hoogte

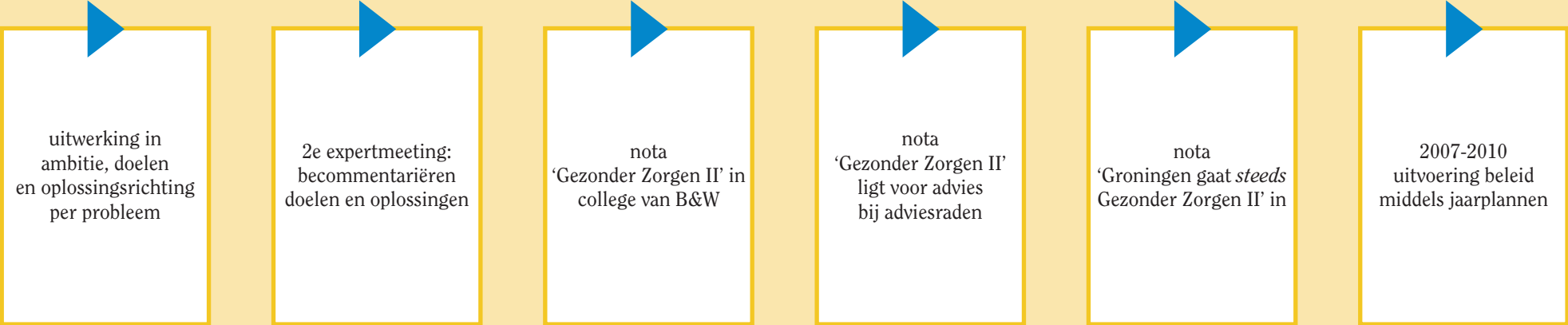

Ook veldpartijen, vertegenwoordigers van bewonersorganisaties en adviesraden zijn betrokken via werkgroepjes, expertmeetings en wijkgesprekken. Dit alles om scherp te stellen wat de huidige thematische speerpunten zijn, welke activiteiten uit 'Gezonder Zorgen I' een vervolg verdienen en welke nieuwe effectieve interventies kunnen worden toegevoegd.

In de beginfase van de totstandkoming hebben we geïnventariseerd welke gezondheidsproblemen er in de stad Groningen spelen, onder andere op basis van de gezondheidsenquête. Bij dit proces hebben we gebruikgemaakt van een methodiek die in 'Gezonder Zorgen I' handig bevonden is, in de wandelgangen 'de meetlat van Paas' genoemd. Deze methodiek stelt een aantal cruciale vragen,

zoals 'is het probleem echt een probleem?' en 'zo ja, is het beïnvloedbaar door de gemeente?' en 'bestaat er een effectieve aanpak voor?'. We willen namelijk inzetten op het grootste maatschappelijk rendement: de verhouding tussen inzet en resultaten. In een eerste expertmeeting hebben we de opgestelde problemen getoetst aan de mening van diverse maatschappelijke organisaties, adviesraden en gemeenteraadsleden. Hieruit vloeide een lijst met veertig gezondheidsproblemen voort, die door de gemeente beïnvloedbaar zijn en waarvoor effectieve interventies bestaan. De raadscommissie Onderwijs en Welzijn heeft – in een speciale raadscommissiebijeenkomst – een eerste keuze gemaakt uit deze veertig actuele gezondheidsproblemen. Een aantal viel af en de overige werden geprioriteerd. Met deze lijst van

problemen is de wethouder Volksgezondheid in vijf verschillende wijken in gesprek gegaan met inwoners. De centrale vraag was telkens of zij deze problemen in hun buurt herkennen. En natuurlijk, welke oplossingen de wijkbewoners zien en hoe de gemeente daarbij kan ondersteunen. De geprioriteerde gezondheidsproblemen zijn ondertussen uitgewerkt in ambities, doelen en oplossingsrichtingen. In een tweede expertmeeting hebben de veldpartijen deze doelen van commentaar voorzien en waar nodig aangevuld. Het resultaat hiervan heeft u in deze nota gelezen.

uitwerking in ambitie, doelen en oplossingsrichting per probleem

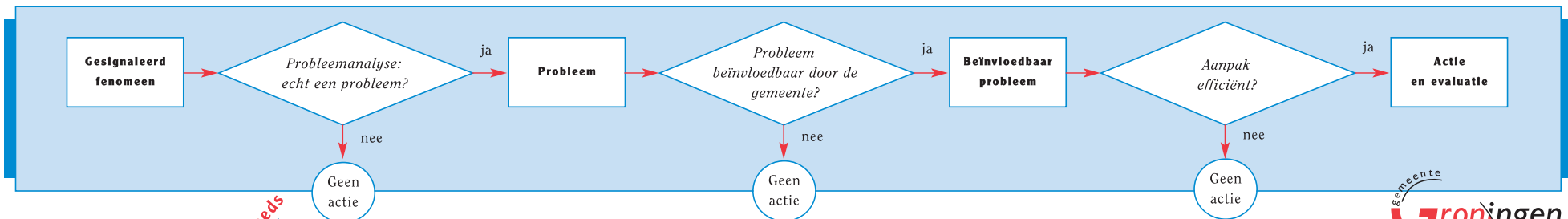
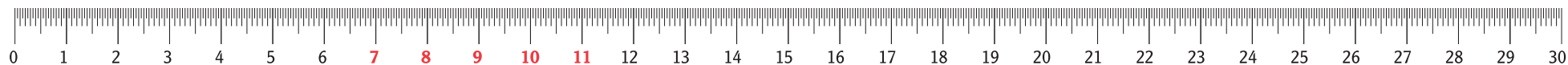
2e expertmeeting: becommentariëren doelen en oplossingen

nota 'Gezonder Zorgen II' in college van B&W

nota 'Gezonder Zorgen II' ligt voor advies bij adviesraden

nota 'Groningen gaat *steeds* Gezonder Zorgen II' in

2007-2010 uitvoering beleid middels jaarplannen

Groningen gaat ^{steeds} Gezonder Zorgen De uitdaging van ons lokaal gezondheidsbeleid 2007-2011 → **U bent er bij!**

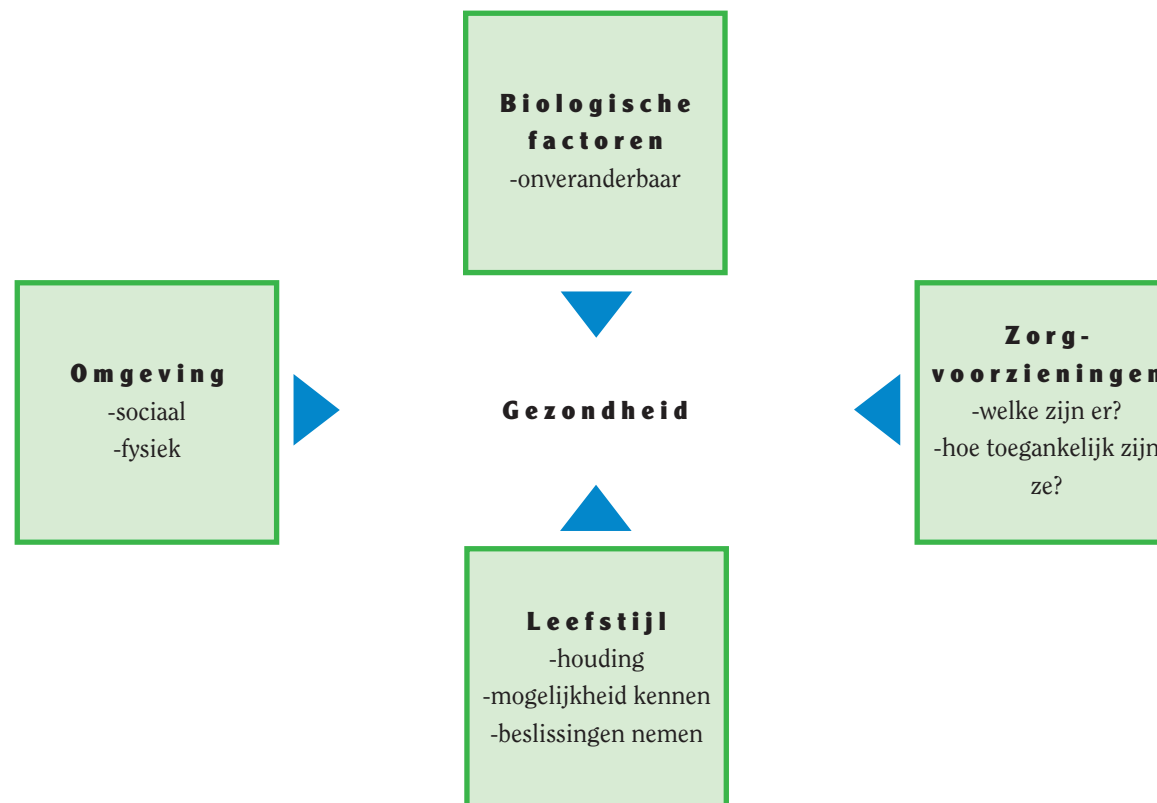
‘DE MEETLAT VAN PAAS’

BIJLAGE

DETERMINANTEN VAN GEZONDHEID

Het uitgangspunt van het Groninger lokaal gezondheidsbeleid is het **gezondheidsmodel van Lalonde**. Lalonde stelt dat er vier factoren van gezondheid zijn, namelijk biologische factoren, leefstijl, zorg(voorzieningen) en de omgeving.

Hieruit blijkt al dat gezondheid meer is dan het ontbreken van ziekte, het gaat er ook om hoe gezond mensen zich voelen. Gezondheid is een toestand van lichamelijk, sociaal en psychisch welbevinden, volgens de definitie van de World Health Organization. Op deze manier is gezondheid een voorwaarde voor het actief maatschappelijk functioneren.

KARAKTER LOKAAL GEZONDHEIDSBELEID

Hoe kunnen we als gemeente de (factoren van) gezondheid van burgers bevorderen? De eerste determinant - biologische factoren - is niet te beïnvloeden. Leefomgeving, zorgvoorzieningen en leefstijl zijn wel beïnvloedbaar. Dat de gemeente niet alle gezondheidsproblemen kan oplossen, is evident. Het lokaal gezondheidsbeleid richt zich daarom vooral op het scheppen van de juiste voorwaarden voor burgers om zo gezond mogelijk te kunnen leven. Lokaal gezondheidsbeleid is van nature proactief, gericht op investeren in preventie en in processen.

OVERZICHT VAN DE WETTELIJKE GGD-TAKEN

De Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV) benoemt taken die in opdracht van de gemeente(n) in elk geval door de GGD moeten worden uitgevoerd (de wettelijke taken). Daarnaast voert de GGD ook andere, aanvullende taken uit, al dan niet in opdracht van gemeenten. Hieronder wordt een overzicht van de wettelijke taken gegeven.

Onderzoek (epidemiologie)

De GGD verzamelt en analyseert gegevens over de gezondheidstoestand van de bevolking in de regio. Daarvoor maakt de GGD gebruik van:

- gegevens uit de gezondheidspeilingen jeugd, volwassenen en ouderen, die de GGD elke vier jaar uitvoert onder de bevolking. Deze peilingen geschieden volgens de landelijke werkwijze;
- gegevens uit eigen registraties;
- gegevens uit landelijk onderzoek.

Al die informatie levert een beeld op van de gezondheid van de bevolking in de regio en van de aard en omvang van gezondheidsproblemen.

Beleidsadvisering

Gemeenten zijn verplicht eens in de vier jaar hun plannen rond lokaal gezondheidsbeleid te verwoorden. Hiertoe biedt de GGD de gemeenten inzicht in recente ontwikkelingen op gezondheid en zorg, op landelijke en regionaal niveau. Daarnaast adviseert de GGD de gemeenten gevraagd en ongevraagd over gezondheidsaspecten van beleidsbeslissingen en over de aanpak van gezondheidsproblemen.

Gezondheidsbevordering

Het bevorderen van gezond gedrag is een belangrijk onderdeel van gezondheidsbeleid. De GGD kent vele activiteiten op het terrein van preventie en gezondheidsvoorlichting en -opvoeding. Via diverse activiteiten, voorlichters

eigen-taal-en-cultuur, campagnes gericht op scholen en activiteiten in het kader van jeugd-gezondheidszorg, wordt deze basistaak uitgevoerd. De GGD sluit aan op het rijkspreventiebeleid, waarin het voorkómen van overgewicht, roken, schadelijk alcoholgebruik, diabetes en depressie de vijf speerpunten zijn.

Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz)

De GGD draagt bij aan de bevordering van de OGGz door o.a. de regie te voeren over het samenwerkingsverband OGGz, waarin diverse hulpverlenende organisaties samenwerken aan het verbeteren van de (afstemming van de) openbare geestelijke gezondheidszorg. De GGD faciliteert en coördineert het operationeel OGGz-team. Het signaleren van zorgbehoefte, het doen van onderzoek en het toeleiden naar geëigende hulpverleningsinstellingen zijn de belangrijkste taken. Instellingen en burgers kunnen situaties melden waarover men zich zorgen maakt. Het OGGz-team onderneemt vervolgens actie of verwijst door. Andere taken zijn:

- het coördineren van een integrale aanpak van ouderenmishandeling
- coördinatie van de psychosociale hulp bij rampen en zedenzaken;
- uitvoering van diverse preventieprojecten.

Medische milieukunde

De GGD bewaakt dat de gezondheid van burgers geen gevaar loopt als gevolg van milieuproblemen. Steeds vaker werkt de GGD als Kenniscentrum Milieu en Gezondheid aan het voorkómen van problemen, bijvoorbeeld door voorlichting over een gezond binnenmilieu. Het Kenniscentrum adviseert interne en externe partners, zowel individuen als organisaties, over te nemen maatregelen en milieu-gerelateerde vraagstukken vanuit het perspectief van de volksgezondheid. De GGD voert de volgende taken uit:

- het signaleren van ongewenste situatie;
- het adviseren over risico's, in het bijzonder bij rampen of dreigingen van rampen;
- het beantwoorden van vragen uit de bevolking
- het geven van voorlichting
- het doen van onderzoek.

Technische hygiënezorg

Onder de naam Technische hygiënezorg werkt de GGD aan de bestrijding van infectieziekten, door inspectie van en advisering over de hygiënische omstandigheden en veiligheid in verschillende soorten instellingen. Het gaat hierbij vooral om collectieve voorzieningen, zoals bijvoorbeeld: kindercentra, tatoeage- en piercingshops en prostitutiebedrijven.

Bestrijding van infectieziekten

De infectieziektebestrijding omvat alle besmettelijke ziekten die een gevaar kunnen opleveren voor de gezondheid van inwoners, inclusief de tuberculosebestrijding en de bestrijding van AIDS en andere SOA's. De GGD voert de volgende taken uit:

- registreren van meldingen: voor sommige infectieziekten is melding wettelijk verplicht;
- bron- en contactonderzoek: nagaan hoe iemand besmet is geraakt en wie hij of zij vervolgens kan hebben besmet, bijvoorbeeld bij tuberculose;
- het adviseren over maatregelen, zoals een werkverbod voor een patiënt, sluiting of ontsmetting van een gebouw;
- voorlichting, bijvoorbeeld over het voorkomen van besmetting met soa (waaronder hepatitis B en HIV / AIDS);
- vaccinatie op kleine of grote(re) schaal;
- voorbereiding op mogelijke grootschalige uitbraken van infectieziekten.

Jeugdgezondheidszorg

Onder jeugdgezondheidszorg verstaan we het bevorderen en bewaken van de gezondheid, groei en de ontwikkeling van jeugdigen van 4 tot 19 jaar. De GGD doet dit onder andere door:

- alle kinderen tijdens de schoolperiode een aantal malen uit te nodigen voor een Preventief Gezondheidsonderzoek (PGO) of een screening (kinderen kunnen ook een extra zorgcontact

- krijgen als er vragen of problemen zijn over gezondheid, ontwikkeling, opvoeding of leefstijl);
  - vaccinatie van negen jarigen (herhaling DTP en BMR vaccinatie); daarnaast worden ook niet- of onvolledig ingeente kinderen van vier tot dertien jaar in de gelegenheid gesteld zich te laten inenten;
  - vroegtijdige signalering van ernstige zaken, zoals verwaarlozing of mishandeling. Zonodig gaat de sociaal verpleegkundige op huisbezoek;
  - ondersteuning van docenten die gezondheidsprojecten of lessen uitvoeren (door cursussen en/of door uitleen van materialen);
  - advisering en ondersteuning van scholen bij schoolgezondheidsbeleid en een gezond schoolklimaat.
- Met de inwerkingtreding van de gewijzigde WCPV per 1 januari 2003 hebben gemeenten de verantwoordelijkheid gekregen voor de jeugdgezondheidszorg voor alle kinderen van 0 tot 19 jaar. De Stichting Jeugdgezondheidszorg voert de JGZ uit voor 0-4-jarigen.

EEN GEZONDE STAD

DOEL

Hoofddoelstellingen:

Verkleinen van gezondheidsverschillen

Verlengen van gezonde levensverwachting

Doelstellingen:

zelfherstellend vermogen
van mensen en
sociale cohesie versterken

zelfherstellend vermogen van
kwetsbare wijken versterken

bestrijden van vermijdbare
gezondheidsrisico's

optimaliseren voorwaarden
voor goede kwaliteit van leven

verbeteren van de leef-
omgeving en leefbaarheid

Ambities:

31 ambities op gezondheid,
bijvoorbeeld: *we willen dat jongeren veilig vrijen*

Wat willen we bereiken:

voorbeeld

meer kennis en betere
gedragsvaardigheden

voorbeeld

condoomgebruik onder
jongeren stijgt

Waar zoeken we de oplossingen:

voorbeeld

continueren
voorlichting

voorbeeld

beschikbaarheid
condoom
bevorderen

De bijbehorende activiteiten zijn vervolgens te vinden in de jaarplannen.

